

T.C.
Fırat Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı
Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı

ORTAOKUL 5. SINIF ÖğRENCİLERİNİN SOSYAL BİLGİLER
DERSİNE YÖNELİK KAYGILARININ İNCELENMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Erdem BEZGİN

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Feyzullah EZER

Elazığ, 2019

T.C.
Fırat Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı
Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı

Erdem BEZGİN'nin hazırlamış olduğu "Ortaokul 5. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Kaygılarının İncelenmesi" başlıklı tez, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulunun 27.12.2018 tarih ve 2018-51/11 sayılı kararı ile oluşturulan jüri tarafından 18.01.2019 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonunda başarılı sayılmıştır.

Jüri Üyeleri:

1. Dr. Öğr. Üyesi Esen DURMUŞ
2. Dr. Öğr. Üyesi Cengiz TAŞKIRAN
3. Dr. Öğr. Üyesi Feyzullah EZER (Danışman)

İmza

Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun.....tarih vesayılı kararıyla bu tezin kabulü onaylanmıştır.

Prof. Dr. Ayşegül GÖKHAN
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN

Dr. Öğr. Üyesi Feyzullah EZER danışmanlığında, Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre hazırlamış olduğum "**Ortaokul 5. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Kaygılarının İncelenmesi**" başlıklı yüksek lisans tez çalışmamda etik ve akademik kurallara uyduğumu, yararlandığım eserlerin tümüne kaynak gösterdiğimi, hazırlamış olduğum tezin özgün olduğunu kabul ve beyan ederim.

F. Ezer
Erdem BEZGİN
18.01.2019

ÖN SÖZ

Sosyal bilgiler dersi başarısı diğer derslerin başarılarını da etkilemesi bakımından büyük önem taşımaktadır. Dolayısıyla; öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik kaygılarının nedenlerinin belirlenerek, bu nedenlere/sorunlara çözüm getirilmesi daha sonraki öğrenim hayatlarında başarılı olmalarını sağlayacaktır. Bu bakımdan; yapılan bu araştırmanın bulguları, öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik kaygılarının nedenlerinin belirlenerek ve bu kaygıların giderilmesine yönelik eğitimciler ve velilere yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmanın gerçekleştirilmesinde, iki yıl boyunca değerli bilgilerini benimle paylaşan, güler yüzünü ve samimiyetini benden esirgemeyen saygıdeğer danışman hocam; Dr. Öğr. Üyesi Feyzullah EZER' e, Bingöl ilinde veri toplama aşamasında araştırmaya katkıda bulunan idarecilere, öğretmenlere, öğrencilere ve beni bu günlere sevgi ve saygı kelimelerinin anlamlarını bilecek şekilde yetiştirerek getiren ve benden hiçbir zaman desteğini esirgemeyen bu hayattaki en büyük şansım olan aileme teşekkürü bir borç bilirim.

Son olarak çalışma süresince tüm zorlukları benimle göğüsleyen ve benden maddi ve manevi desteğini esirgemeyen, her zaman yanımda olan sevgili eşime sonsuz teşekkürler.

Erdem BEZGİN

Elazığ, 2019

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

Ortaokul 5. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Kaygılarının İncelenmesi

Erdem BEZGİN

Fırat Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı

Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı

Elazığ, 2019; Sayfa: XIV+74

Bu araştırmanın amacı, 5. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik kaygı düzeylerinin belirlenerek, kaygıya neden olan etmenlerin belirlenmesidir.

Araştırmanın örneklem grubunu, Bingöl ilinde seçilen 4 farklı devlet ortaokulu ve 1 farklı özel ortaokulda okuyan 200 öğrenci oluşturmaktadır.

Öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik başarıları bilişsel faktörlerin yanında kaygıları, ilgileri ve inançları gibi duyuşsal faktörlerle de ilgilidir. Bu duyuşsal faktörlerden biri olan kaygıyla ilgili sosyal bilgiler dersine yönelik ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin kaygılarını araştırarak sınırlı sayıda araştırma literatürde yer almaktadır. Bu nedenle; ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik kaygılarını çeşitli etkenlere göre incelemeyi hedefleyen bu çalışmanın; kaygı taşıyan öğrencilere yönelik çeşitli önlemlerin alınabilmesi bakımından öğretmenlere, yöneticilere ve ailelere yardımcı olacağı varsayılmaktadır.

Öğrencilerin cinsiyeti, okul türü, sosyal bilgiler dersi karne notu ve ailelerin eğitim durumu gibi değişkenler araştırmanın bağımsız değişkenlerini; öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik kaygı puanları ise araştırmanın bağımlı değişkenini oluşturmaktadır.

Bu çalışmada ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik kaygı puanlarının çeşitli değişkenler bakımından betimlenmesi hedeflendiği için genel tarama modeli kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde cinsiyet, okul türü, sosyal bilgiler başarı notu ve ailelerin eğitim düzeyine göre öğrencilerin dağılımı betimsel istatistiklerle değerlendirilmiş, değişkenler arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına; t- Testi ve Varyans Analiziyle açıklık getirilmeye çalışılmıştır.

Sosyal bilgiler kaygı ölçeğinden elde edilen veriler değerlendirildiğinde, öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik kaygı düzeylerinin sık sık, genellikle ve her zaman düzeyinde olmadığını; hiçbir zaman ve nadiren düzeyinde olduğunu ortaya koymuştur. Cinsiyet, eğitim düzeyi ve okul türüne göre öğrencilerin kaygı düzeyi istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Fakat başarı notuna göre öğrencilerin kaygı düzeyi istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Kaygı, Tutum, Ortaokul Öğrencileri, Sosyal Bilgiler Dersi, Davranış, Başarı, Cinsiyet, Eğitim, Öğretim.

ABSTRACT

Master Thesis

Investigation of the Anxieties about the Social Course of the 5th Grade Students

Erdem BEZGİN

Firat University

Institute of Educational Sciences

Department of Elementary Education

Discipline of Social Studies Teacher

Elazığ, 2019; Pages: XIV+74

The purpose of this research is to determine the anxiety level of 5th grade students towards Social Studies course and the factors causing anxiety.

The sample group of the research consists of 200 students in 4 different state secondary schools and 1 private secondary school which are selected in the province of Bingöl.

The success of students in Social Studies Course depends on cognitive factors as well as affective factors such as anxieties, concerns and beliefs. There are limited researches on the anxiety problems of the secondary school students for the social studies which are also one of the affective factors. In this respect, it is thought that this study, which aims to investigate the anxieties according to the various variables of 5th grade students of secondary school, will contribute to teachers, administrators and families in order to take various precautions for the students with anxiety.

The variables such as gender of the students, the school type, social studies achievement grade form "the independent variables" while the variables such as the anxiety scores of the students for the social studies form "the dependent variables" in this study.

In this study, the general survey method is used for targeting the describing of the anxiety scores of the 5th grade students for the social studies in terms of different variables. During the analysis of data, the range of the students are evaluated according to the descriptive statistics of the genders, the school types, social studies final grades and the educational attainment of the families. Moreover, it is also clarified whether there are any meaningful differences among the variables through the T-tests and the analysis of variance.

When the obtained data from Social Studies anxiety is evaluated, it is found that students' anxiety about Social Studies course is not at the level of "frequently", "usually" and "always", but it is at the level of " never" and "rarely". The anxiety of the students according to gender, education level and school type did not show statistically any significant difference. But, according to the achievement score, the anxiety level of the students showed a statistically significant difference.

Keywords: Anxiety, Attitude, Secondary School Students, Social Studies Course, Behavior, Success, Gender, Education, Teaching.

İÇİNDEKİLER

ONAY SAYFASI	I
ETİK BEYAN	II
ÖN SÖZ	III
ÖZET	IV
ABSTRACT	VI
İÇİNDEKİLER	VIII
TABLolar LİSTESİ	XI
ŞEKİLLER LİSTESİ	XII
EKLER LİSTESİ	XIII
SİMGELER/KISALTMALAR LİSTESİ	XIV
BİRİNCİ BÖLÜM	1
I. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Amacı.....	3
1.2. Araştırmanın Önemi	3
1.3. Araştırma Problemi.....	4
1.3.1. Alt Problemler.....	5
1.4. Sayıtlılar.....	6
1.5. Araştırmanın Hipotezleri	6
1.6. Sınırlılıklar.....	7
1.7. Tanımlar.....	7
İKİNCİ BÖLÜM	8
II. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	8
2.1. Kuramsal Çerçeve.....	8
2.1.1. Eğitim.....	8
2.1.2. Öğrenme.....	11
2.1.3. Öğrenmeyi etkileyen faktörler	13
2.1.3.1. Öğrenenle ilgili etmenler	13
2.1.3.2. Öğrenme malzemesiyle ilgili etmenler	14
2.1.3.3. Öğrenme yöntemiyle ilgili etmenler	15
2.1.4. Öğretim	16

2.1.5. Sosyal bilgiler eğitimi	18
2.1.5.1. Sosyal bilgiler öğretim programı genel ve özel amaçları	20
2.1.5.2. Sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan öğrenme alanları, süreleri ve sınıflara dağılımı	23
2.1.5.3. Sosyal bilgiler eğitiminin tarihi gelişimi	24
2.1.6. Kaygı.....	26
2.1.7. Kaygıyı Etkileyen Faktörler.....	28
2.2. İlgili Çalışmalar	31
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	35
III. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	35
3.1. Araştırma Modeli	35
3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	36
3.3. Veri Toplama Araçları	37
3.4. Verilerin Analizi ve Değerlendirilmesi.....	38
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	40
IV. BULGULAR VE DEĞERLENDİRME	40
4.1. Öğrencilerin Demografik Özelliklerine Yönelik Bulgular ve Yorumlar	41
4.1.1. Öğrencilerin cinsiyete göre dağılımı.....	41
4.1.2. Öğrencilerin sosyal bilgiler dersi başarısına göre dağılımı	42
4.1.3. Öğrencilerin okul türüne göre dağılımı	43
4.1.4. Ailelerin eğitim durumuna göre öğrencilerin dağılımı	44
4.2. Sosyal Bilgiler Dersi Kaygı Ölçeğine Yönelik Bulgular ve Yorumlar	45
4.2.1. Öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik kaygılarına ilişkin bulgular.....	46
4.2.2. Cinsiyete göre sosyal bilgiler kaygı düzeyine ilişkin bulgular ve yorumlar.....	50
4.2.3. Okul türüne göre sosyal bilgiler kaygı düzeyine ilişkin bulgular ve yorumlar	51
4.2.4. Eğitim düzeyine göre sosyal bilgiler kaygı düzeyine ilişkin bulgular ve yorumlar.....	52
4.2.5. Başarı notuna göre sosyal bilgiler kaygı düzeyine ilişkin anova sonuçları ve yorumları.....	53
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	55
V. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	55
5.1. Sonuçlar	58

5.2. Öneriler	59
KAYNAKÇA	61
EKLER	66
ÖZ GEÇMİŞ	74

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Öğrenme Alanları ve Süreleri (4.sınıf)	23
Tablo 2. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Öğrenme Alanları ve Süreleri (5.sınıf)	23
Tablo 3. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Öğrenme Alanları ve Süreleri (6.sınıf)	24
Tablo 4. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Öğrenme Alanları ve Süreleri (7.sınıf)	24
Tablo 5. Araştırma Grubunda Yer Alan Öğrencilerin Okullara Göre Dağılımı	36
Tablo 6. Demografik Özelliklere Göre Öğrencilerin Dağılımı ve Yüzdeleri	36
Tablo 7. Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı	41
Tablo 8. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersi Başarısına Göre Dağılımı.....	42
Tablo 9. Öğrencilerin Okul Türüne Göre Dağılımı	43
Tablo 10. Ailelerin Eğitim Durumuna Göre Öğrencilerin Dağılımı.....	45
Tablo 11. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Kaygı Puanlarının Betimsel İstatistikleri	46
Tablo 12. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Kaygı Ölçeğinden Madde Düzeyinde Aldıkları Puanlara İlişkin Bulgular.....	47
Tablo 13. Cinsiyete Göre Sosyal Bilgiler Kaygı Düzeyine İlişkin Bağımsız Örneklemler t-Testi Sonuçları	50
Tablo 14. Okul Türüne Göre Sosyal Bilgiler Kaygı Düzeyine İlişkin Bağımsız Örneklemler t-Testi Sonuçları	51
Tablo 15. Eğitim Durumuna Göre Sosyal Bilgiler Kaygı Düzeyine İlişkin Anova Sonuçları ve Yorumları.....	52
Tablo 16. Başarı Notuna Göre Sosyal Bilgiler Kaygı Düzeyine İlişkin Anova Sonuçları ve Yorumları.....	53

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Sosyal Bilgilerin Faydalandığı Bilgi Kaynakları	20
Şekil 2. Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı	42
Şekil 3. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersi Başarısına Göre Dağılımı	43
Şekil 4. Öğrencilerin Okul Türüne Göre Dağılımı	44
Şekil 5. Ailelerin Eğitim Durumuna Göre Öğrencilerin Dağılımı	45

EKLER LİSTESİ

EK 1. Etik Kurul Kararı	66
EK 2. Araştırma İzin Belgesi	68
EK 3. Araştırmada Kullanılan Anket Formu.....	69
EK 4. Ölçek İzin Belgesi	71
EK 5. Sosyal Bilgiler Kaygı Ölçeği Güvenirlik Analiz Sonuçları	72
EK 6. Turnitin Orjinallik Raporu	73

SİMGELER/KISALTMALAR LİSTESİ

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
Akt.	: Aktaran
Bkz.	: Bakınız
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
N	: Toplam
NCSS	: Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi
P	: Anlamlılık
r	: Korelasyon Katsayısı
s	: Sayfa Numarası
Sd	: Serbestlik Derecesi
Ss	: Standart Sapma
TDK	: Türk Dil Kurumu
Vb.	: Ve Benzeri
X	: Ortalama
\bar{x}	: Aritmetik Ortalama

BİRİNCİ BÖLÜM

I. GİRİŞ

İnsanlığı ve toplum hayatını önemli ölçüde etkileyen etkenlerden biri olan eğitim, geçmişten gelen bilgi birikimini ve kültürü gelecek kuşaklara aktararak bireye bilgi, beceri ve davranışların kazandırılmasında önemli bir rol oynamış ve bu önemini içinde bulunduğumuz dönemde de devam ettirmiştir.

Eğitim durumu, belli bir mekanda (eğitim ortamı), belli bir kişinin (öğretmen), belli bir kişiye (öğrenci), belli bir konuyu (öğrenme malzemesi), öğretmeye (öğrenme-öğretme) çalışması olarak ifade edilebilir. Bu açıdan öğrenen kişi ya da öğrenci önemli bir konumda yer alır; çünkü öğrenecek olan ve dolayısıyla eğitilecek olan kendisidir (Bacanlı, 2003, s.40).

Gelişen teknoloji ve yaşanan hızlı bilimsel gelişmeler, bireyin ve toplumun ihtiyaçlarını farklılaştırmaktadır. Bu açıdan öğrenme-öğretme süreci, kuram ve yaklaşımlarında yaşanan yenilik, dönüşüm, gelişme ve değişimler bireyin yerine getirmesi gereken rolleri etkilemektedir (MEB, 2018, s.3).

Sosyal bilgiler, üretken ve aktif vatandaşlar yetiştirmek amacıyla bireylerin insani gücünü ve vatandaşlık duygusunu geliştiren, sosyal bilimleri bir araya getiren bir ders olarak tanımlanabilir (MEB, 2005, s.1).

Sosyal bilimlerin bünyesinde bulunan farklı disiplinlerin bir araya getirilmesiyle oluşan sosyal bilgiler, öğrencileri sorumlu birer vatandaş olarak yetiştirmeyi hedefleyen bir öğretim programı olarak değerlendirilmektedir. Sosyal bilgiler, iyi ve sorumlu bireyleri topluma kazandırmak hedefiyle ilkökul ve ortaokullarda okutulan, sosyal bilimler disiplinlerinden seçilen bilgiler aracılığıyla bireylere sosyal hayatla alakalı en temel bilgi, beceri, davranış, tutum ve değerlerin kazandırılmaya çalışıldığı alan olarak kabul edilmektedir (Bilgili, 2006, s.4).

İnsanoğlunun var oluşuyla birlikte sosyal bilgiler eğitiminin de var olduğu söylenebilir. Birey doğar, büyür ve ölür. Bu döngüde birey, ihtiyaçlarının karşılanması için birtakım bilgi, duygu ve becerileri kazanır. Sosyal bir varlık olan insan, hayatını

devam ettirebilmek için hayatını sürdürdüğü toplumun ve çevrenin bazı ilke ve kurallarını öğrenmek zorundadır. Bu durum " Fen bilimleri ve sosyal bilimlerin geçmişinin insanoğlunun tarihi kadar eskiye dayandığı" düşüncesini doğrular niteliktedir (Sönmez, 2005, s.458).

Ülkemizde sosyal bilgiler eğitiminin niteliğinin ve öğrenci başarısının artırılması amacıyla "Ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine ilişkin kaygılarının incelenmesi" araştırma konusu olarak belirlenmiştir.

Kaygıyla ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde, kaygının öğrenci başarısını etkileyen önemli bir faktör olduğu görülmektedir. Sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin başarılı yahut başarısız olmalarında sosyal bilgiler dersine duyulan kaygının önemli bir rol üstlendiği kabul edilmektedir. Bu derse karşı duyulan kaygı, derse olan alakanın azalmasına ve ders başarısının düşmesine yol açmaktadır. Sosyal bilgiler dersinin sevilmemesinde kaygı, önemli bir rol oynamaktadır.

Sosyal bilgiler dersinde öğrencinin başarısız olma düşüncesi, kaygıyı beraberinde getirmektedir. Başarısız olma düşüncesi bireyde kaygı, endişe, çaresizlik yaratmakta ve bireyi başarısızlığa sürüklemektedir. Bu nedenle sosyal bilgiler müfredatında yer alan kazanımların etkili bir şekilde gerçekleştirilmesi için öğrenci başarısını etkileyen kaygı ve nedenlerinin tespit edilerek gerekli önlemlerin alınması hedeflenmiştir.

Bireyin kendini huzursuz hissedip başarısız olacağını düşünmesi kaygıya neden olmaktadır. Yüksek kaygı düzeyinin, öğrenci başarısını etkileyen bir değişken olduğu yapılan araştırmalarla ortaya çıkarılmıştır. İlgili literatür incelendiğinde sosyal bilgiler kaygısı ile alakalı az sayıda araştırma mevcuttur. Bu bakımdan yapılan araştırmanın, kaygıya neden olan etmenlerin belirlenerek öğrenmeyi ve başarıyı engelleyen faktörlerin ortadan kaldırılmasına yardımcı olacağı ön görülmektedir. Böylelikle ilgili literatüre önemli bir katkı yapılacağı düşünülmektedir.

Araştırmada; ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler kaygı düzeylerinin; cinsiyet, okul türü, başarı notu ve ailelerin eğitim düzeyi gibi bağımsız değişkenlere göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğinin ortaya çıkartılması hedeflenmiştir.

Bu başlık altında araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, araştırmanın problem durumu, araştırmayla ilgili sayılılar, araştırmanın hipotezleri, sınırlılıklar ve tanımlar üzerinde durulacaktır.

1.1. Araştırmanın Amacı

Konuyla ilgili yapılan çalışmalar çoğunlukla yüksek kaygı düzeyinin, olumsuz tutum ve davranışların bireylerin öğrenme-öğretme sürecine aktif katılımlarını engellediğini (Oğur, 2009; Akın, 2014; Demir ve Yılmaz, 2014) başarı ve performanslarını azalttığını (Akgün, Gönen ve Aydın 2007) ortaya koymuştur. Bu bakımdan, kaygıya neden olan etmenlerin belirlenerek öğrencilerin kaygılarını azaltmak, olumlu tutum ve davranış göstermelerini sağlamak ve ders başarılarını artırmak amacıyla araştırma yapılması değerli görülmektedir.

Bu sebeple, katılımcıların sosyal bilgiler dersi kaygı düzeylerinin okul türü, cinsiyet, başarı notu ve ailelerin eğitim durumu gibi değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmakta ve ilgili alana büyük bir fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Bu araştırmayla hedeflenen, 5. sınıf öğrencilerinin ortaokula geçiş sürecinde temel derslerin branş derslere dönüşümü ve yaşayacakları kaygı sonucu sosyal bilgiler dersine yönelik oluşan kaygı düzeylerinin çeşitli değişkenlerle ilişkisinin incelenerek, kaygıya sebep olan faktörlerin belirlenip bunların giderilmesine yönelik eğitim sürecine ve literatüre katkı sağlamaktır.

1.2. Araştırmanın Önemi

Ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler kaygı düzeylerini ve bu kaygıya neden olan etmenleri belirleyerek, başarıyı olumsuz etkileyen faktörlerin ortadan kaldırılması ve kaygı düzeyinin azaltılması bakımından önemli olduğu düşünülmektedir. Ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine ilişkin kaygılarını çeşitli değişkenlere göre araştırmayı amaçlayan bu çalışmanın; kaygı taşıyan öğrencilere yönelik çeşitli önlemlerin alınabilmesi bakımından yöneticilere, ailelere ve öğretmenlere yol göstereceği beklenilmektedir. Sosyal bilgiler başarısı diğer derslerin başarılarını da etkilemesi bakımından büyük önem arz etmektedir. Bu sebeple; öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik kaygılarının nedenlerinin belirlenerek, bu nedenlere/sorunlara çözüm getirilmesi daha sonraki öğrenim hayatlarında başarılı olmalarına katkı sağlayacaktır.

Öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde başarısız olmalarında, duyuşsal özelliklerden biri olan kaygının etkisinin büyük olduğu düşünölmektedir. Dolayısıyla; ilgili literatür incelendiğinde, öğrenci kaygılarının incelendiğı çalışmalara daha çok sosyal bilgiler dersi dışındaki derslerde yoğunlaştığı görölmüştür. Bu sebepten ötürü, daha sonra yapılacak çalışmalara katkısı bakımından çalışılan konu araştırılmaya değer görölmüştür.

Ayrıca; öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik endişe (kaygı) düzeylerinin belirlenmesi ile buna yönelik atılacak adımlara rehberlik edileceğı varsayılarak sosyal bilgiler dersine yönelik başarı, başarısızlık ve derse yönelik kaygıların yordanmasına yardımcı olacağı düşünölmektedir. Bu araştırmanın, kaygı nedeni olan faktörlerin ortaya çıkartılmasıyla öğrenci başarısını etkileyen faktörlerin ortadan kaldırılmasına destek olacağı düşünölmektedir. Böylelikle ilgili alanda önemli bir eksikliğin ortadan kaldırılacağı ön görölmektedir.

1.3. Araştırma Problemi

Sosyal Bilgiler; sorumlu ve iyi bireyler yetiştirmek hedefiyle, sosyal bilimler disiplinlerinden seçilen bilgilerle bağlantılı bir şekilde, bireyleri sosyal hayata hazırlamayı hedefleyen, bireylere sosyal hayatla ilgili bilgi, beceri, tutum ve değerleri kazandıran bir ders olarak nitelendirilebilir (Erden, tarihsiz, s.8).

Ortaokulda verilen dersler arasında dikkat edilmesi gereken en önemli derslerden biri sosyal bilgiler dersidir. Sosyal bilgiler başarısı diğer derslerin başarılarını da etkilemesi açısından büyük önem arz etmektedir. Bu sebeple öğrencilerin bu derse yönelik kaygılarının nedenlerinin belirlenerek, bu nedenlere/sorunlara çözüm getirilmesi daha sonraki öğrenim hayatlarında başarılı olmalarını sağlayacaktır.

Bu araştırmanın problem durumunu ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik kaygıları oluşturmaktadır. Kaygı, bir uyararla karşılaştığında bireyde ortaya çıkan duygusal, bedensel ve bilişsel değişikliklerle kendini gösteren uyarılmışlık durumu olarak ifade edilmektedir (Taş, 2006, s.55). Kaygı, günümüzde öğrencilerin yaşadığı en büyük sorunlardan biri olarak gösterilebilir. Kaygı, bireyin önmekte zorluk çektiğı ve bireyin başarısını etkileyen bir durum olarak ortaya çıkmaktadır. Bu durum kaygıyla öğrenmenin sıkı bir ilişki içerisinde olduğunu

göstermektedir. Aşırı kaygı hali öğrenmeyi olumsuz etkilediği gibi düşük kaygı hali de öğrenmeyi olumsuz etkilemektedir. Bu açıdan öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik kaygıların incelenmesi, öğrencilere yönelik çeşitli önlemlerin alınabilmesi bakımından öğretmenlere, yöneticilere ve ailelere katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu sebeple araştırmanın ilgili literatüre önemli bir fayda sağlayacağı varsayılmaktadır.

Araştırılan konu bu alandaki eksikliği gidermek, örneklem grubundaki katılımcıların sosyal bilgiler dersine ilişkin kaygı düzeyini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada Kurbanoğlu ve Kağıtçı (2013) tarafından fen bilimleri dersine ilişkin geliştirilen ölçekten faydalanılmış, ölçek sosyal bilgiler dersine uyarlanarak kullanılmıştır.

Öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik kaygılarının hangi düzeyde olduğunun tespit edilmesi, öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik kaygılarının hangi değişkenlerin etkisi altında olduğunun bilinmesi, sorunun çözümüne yönelik çok geç olmadan gerekli önlemlerin alınmasını sağlayacak ve kaygının öğrenci başarısını düşürmesi önlenecektir.

Katılımcıların cinsiyeti, okul türü, sosyal bilgiler dersi başarı notu ve ailelerin eğitim durumu gibi değişkenler araştırmanın etkisi araştırılan değişkenlerini; katılımcıların sosyal bilgiler dersine ilişkin kaygı puanları ise araştırmanın diğer değişkenlerinden etkilendiği düşünülen değişkenini oluşturmuştur.

Bu araştırmanın temel problemini, ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine ilişkin kaygıları oluşturmaktadır. Bu bakımından araştırmada şu sorulara cevap aranmıştır.

1.3.1. Alt Problemler

Araştırmanın alt problemleri şu şekilde sıralanabilir:

- a. Öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik kaygıları hangi düzeydedir?
- b. Örneklem grubundaki öğrencilerin sosyal bilgiler kaygı puanları cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- c. Örneklem grubundaki öğrencilerin sosyal bilgiler kaygı puanları okul türüne göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

- d. Örneklem grubundaki öğrencilerin ailelerinin eğitim durumu ile sosyal bilgiler kaygı puanları arasında anlamlı bir farklılaşma görülmekte midir?
- e. Örneklem grubundaki öğrencilerin sosyal bilgiler başarı notu ile sosyal bilgiler kaygı puanları arasında anlamlı bir farklılaşma görülmekte midir?

1.4. Sayıtlar

Bu araştırmanın sayıtları aşağıdaki maddelerden oluşmaktadır:

- a. Sosyal bilgiler dersi kaygı ölçeği ve demografik özellikler anket formu amacına hizmet edebilecek bir özelliktedir.
- b. Araştırmaya katılan öğrenciler, anket sorularını içten ve nesnel bir şekilde cevaplamışlardır.
- c. Araştırmada verilen cevapların güvenilir ve geçerli olduğu kabul edilmektedir.
- d. Araştırmada müdahale edilmeyen değişkenlerin araştırma sonuçlarını etkilemediği varsayılmaktadır.
- e. Araştırmada tercih edilen sosyal bilgiler kaygı ölçeğinin öğrencilerin seviyesine uygun, anlaşılır bir dilde hazırlandığı kabul edilmektedir.

1.5. Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmanın hipotezleri şu şekilde sıralanabilir:

- H1. Cinsiyet ile öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik kaygıları arasında anlamlı bir farklılık vardır.
- H2. Okul türü ile öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik kaygıları arasında anlamlı bir farklılık vardır.
- H3. Öğrencilerin ailelerinin eğitim durumu ile sosyal bilgiler dersine yönelik kaygı puanları arasında anlamlı bir farklılaşma vardır.
- H4. Öğrencilerin başarı notu ile sosyal bilgiler dersine yönelik kaygı puanları arasında anlamlı bir farklılaşma vardır.

1.6. Sınırlılıklar

Bu çalışma, 2017-2018 eğitim-öğretim yılı 2. dönemi Bingöl ilinde seçilen resmi ve özel ortaokul 200 5. sınıf öğrencisinin sosyal bilgiler dersi kaygı ölçeği ve demografik özellikler anket formuna verilen yanıtlarıyla sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Durumluk Kaygı: Tehlikeli koşulların meydana getirdiği geçici duruma bağlı olarak oluşan statik kaygı, durumluk kaygı olarak ifade edilmektedir (Özgüven, 1994, s.323-324).

Sürekli Kaygı: Kişide özdeğerlerinin tehdit edildiği duygusunu yaratan, içten kaynaklı, kişinin içinde bulunduğu hali stresli değerlendirmesine neden olan kaygı olarak tanımlanmaktadır (Özgüven, 1994, s.323-324).

Sınav Kaygısı: Spielberger sınav kaygısını, değerlendirme ortamında kişinin yaşadığı, davranışsal, duyuşsal ve bilişsel nitelikleri barındıran, kişide gerginlik oluşturan, kişinin reel başarısını ortaya koymasına sekte vuran bir duygu durumu olarak nakletmiştir (Spielberger, 1972, s.14).

Sınav kaygısı özel bir kaygı türü olarak nitelendirilmektedir. Sınav kaygısının, değerlendirme sırasında kişinin benliğini tehlike ve tehdit durumunda algılaması sonucu ortaya çıktığı vurgulanmaktadır (Öner, 1990, s.30).

Ders Programı: Ders programı, hedeflerin bireye bir ders süresince nasıl kazandırılacağını gösteren tüm faaliyetlere yer veren program şeklinde tanımlanmaktadır. Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere ders programında 4 temel faktör üzerinde durulmuştur. Bunlar;

- Konu (İçerik)
- Dersin hedefleri (Amaçlar)
- Öğretme-öğrenme süreci
- Değerlendirme sürecidir.

İKİNCİ BÖLÜM

II. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu başlık altında eğitim, öğrenme ve öğretim, sosyal bilgiler eğitimi, kaygı, kaygıyı etkileyen faktörler üzerinde durulacaktır.

2.1. Kuramsal Çerçeve

Bu bölümde kaygı, eğitim ve eğitimle ilgili temel kavramlar, öğrenme, öğretim gibi kavramlarının tanımı yapıldıktan sonra, kavramlarla ilgili genel bilgiler üzerinde durulacaktır. Daha sonra sosyal bilgiler eğitimi ve sosyal bilgiler dersi öğretim programının özel amaçlarına değinilecektir. Ayrıca, kaygıyı etkileyen etmenler de bu bölümde ele alınacaktır.

2.1.1. Eğitim

Dünya da olduğu gibi ülkemizde de özellikle son yıllarda eğitim kavramı ile ilgili birtakım çalışmalar yapıldığı görülmüştür. Bu çalışmaların önümüzdeki dönemlerde de artarak devam edeceği düşünülmektedir. Eğitimin genel bir kavram olması onun farklı bakış açılarıyla görülmesine ve bu şekilde tanımlanmasına yol açmıştır. Bu durum farklı tanımların yapılmasının olağan olduğunu göstermektedir. Literatürde yer alan bu tanımlardan birkaçı şöyle ifade edilmektedir:

Ertürk (1972, s.12) eğitimi, "Bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik davranış değişikliği meydana getirme süreci" şeklinde tanımlamıştır.

Varış (1991, s.5)' a göre eğitim "Toplumsal ve kültürel olgular ile bireysel olgulara ilişkin değişkenlerin birbiriyle etkileşimi" olarak tanımlanmıştır.

Tezcan (2018, s.3) eğitimi, "Kişiliğin gelişmesini sağlayan, bireyin yer aldığı toplumda tutumlarını, bilgi ve becerilerini, yeteneklerini, olumlu değerdeki farklı davranış türlerini geliştirdiği bir süreç" şeklinde nakletmiştir.

Sönmez (2005, s.6) eğitimin, "Fiziksel uyarımlar sonucu beyinde arzulanan biokimyasal yapı oluşturma sürecinden oluştuğunu ve bu süreç sonucunda elde edilen dirik ürünlerden meydana geldiğini" vurgulamaktadır.

Demirel (2012, s.6) ise eğitimi, "Bireyin kendi yaşantısı ve amaçlı kültürlenme yoluyla hedeflenen davranışı kazandırma süreci" olarak ifade etmiştir.

Eğitim, bireyin bilişsel, bedensel, duygusal, sosyal yeteneklerinin, bilgi ve becerilerinin, davranışlarının en olurlu şekilde ya da hedefler doğrultusunda geliştirilmesi, bireye birtakım hedeflere yönelik yeni yetenekler, davranışlar, bilgi ve beceriler kazandırılması amaçlanan çalışmaların toplamı olarak nitelendirilmiştir (Akyüz, 2008, s.2).

Davranışçı psikolojiye göre eğitim, bireyde öğrenme yaşantıları yoluyla hedeflenen, insan davranışlarının ölçülebilir ve gözlenebilir hale getirilmesi olarak ifade edilirken, yapılandırmacı yaklaşım ise eğitimi, bireyi öğrenme-öğretme sürecinde aktif hale getiren, yaşantılar yoluyla bireye kazandırılan, deneyim ve gözlem yoluyla bireyin zihinsel yapılarını oluşturduğu bir süreç olarak ifade edilmektedir.

Çağdaş anlamda eğitim, belli hedeflere göre insan davranışlarında değişiklik oluşturmak şeklinde tanımlanmaktadır. Tyler tarafından eğitim "İnsanların davranışlarını değiştirme ve dönüştürme süreci" şeklinde tanımlanmış ve bu ifade günümüze kadar süregelmiştir (Fidan, 2012, s.2).

Tanımlar incelendiğinde eğitimle ilgili değişik tanımların ortak noktası, davranışı dönüştürme, davranışı yapılandırma, davranışı geliştirme süreci ve amaçlı faaliyetler toplamından oluşmasıdır. Eğitimin bireysel ve toplumsal hedeflerinin olduğunu, bu hedeflere ulaşmada gösterdiği başarının, toplumsal ve bireysel amaç ve gereksinimlerden bağımsız olamayacağı düşünülmektedir. Çünkü eğitim reel hayattan ve ihtiyaçlardan uzaklaştığı durumda insan ve maddi kaynaklar iyi değerlendirilememiş olacaktır.

Eğitim kavramıyla beraber formal eğitim, informal eğitim, ailede eğitim, okulda eğitim, iş başında eğitim, hizmet içi eğitim gibi kavramlar da akla gelmektedir. İlk bakışta hepsi aynı kavram gibi gözükse de incelediğinde farklı oldukları görülmektedir.

Bu kapsam da ilgili kavramların incelenmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir. Eğitimle ilgili kavramlar şu şekilde açıklanmıştır:

Formal eğitim, amaçlı eğitimidir. Planlı bir program doğrultusunda uygulanır, eğitim-öğretim vasıtasıyla hayata geçirilir. Formal eğitimde süreci öğretmen planlar, hazırlar, uygular ve sonuçları izler. Eğitim- öğretim süreci başlangıç ve bitişine kadar özel bir ortamda kontrollü olarak yürütülmektedir. Değerlendirme işlemi sürecin belli aşamalarında ve sonunda yapılır. Okullarda verilen eğitim formal eğitime en güzel örneklerden biridir (Fidan, 2012, s.4-6).

Örtük program (Resmi olmayan) ve formel program (Resmi) da formal eğitim kapsamına girmektedir.

Örtük program (Resmi olmayan) yazılı olarak ortaya konulmayan ancak bireylerden öğrenme yaşantıları sürecinde elde etmeleri beklenen ve istenilen bilgi, beceri, davranış, tutum ve düşüncelerden oluşmaktadır (Korkmaz, 2014, s.4).

Formel program ise eğitimin genel hedefleri ve ilkeleri, dersin hedefleri ve amaçlarına uygun olarak tasarlanmış, yazılı dokümanlardan oluşmaktadır. Formel program okulda, sınıfta öğretmen tarafından öğrencilerine öğrenme-öğretme ortamında sunulan, öğretilen içeriğe ve öğretim yaşantılarına denilmektedir (Korkmaz, 2014, s.4).

İnformal eğitim, hayat içinde kendiliğinden oluşan bir süreç olarak tanımlanabilir. Amaçlı ve planlı bir şekilde gerçekleşmez, gelişigüzel bir şekilde meydana gelir. Birey karşılaştığı olay ve içinde bulunduğu grubun üyeleriyle etkileşime girdikçe bilinçsiz bir şekilde yeni şeyler öğrenir. Çocuklar akranlarıyla oyun oynarken gençler arkadaşlarıyla etkileşime girip dayanışmayı, yardımlaşmayı, iş birliğini, kuralları benimsemeyi, grubun değerlerini öğrenmeyi ve toplumsallaşmayı kavrarlar. İnformal öğrenmeler, sokakta, ailede, çalışma hayatında, televizyon karşısında, arkadaş grubunda, okulda kısaca yaşam içinde kendiliğinden herhangi bir çaba göstermeden meydana gelen öğrenmelerdir (Fidan, 2012, s.4-6).

Ailede eğitime, amaçlı olarak yürütülen eğitim diyebiliriz. Ailede yazılı olmayan kurallar vardır. Davranışlardan hangisinin onaylanacağı, çocukların hangi davranışları nasıl ve hangi ortamda gösterecekleri aile tarafından bireye amaçlı bir şekilde öğretilir. Bu bakımından ailede eğitim, formal eğitim kapsamına girebilir. Ödül ve cezanın hakim olduğu bir koşullandırma mekanizması devamlı olarak aile hayatında yer alır ve

çocuklar bu şekilde yönlendirilir. Ailede eğitim, bireyin eğitiminin yapı taşlarından biridir (Fidan, 2012, s.4-6).

Okulda eğitimle birlikte toplumların gelişmesiyle iş bölümü farklılaşır. Okul, aile, arkadaş grubu, sokak ve iş hayatı gittikçe değişen, gelişen ve farklılaşan teknolojilerin transferi noktasında sıkıntılar yaşatabilir. Vatandaşlığın verdiği bilgi, donanım, değer ve becerilerin tüm bireylere aynı doğrultuda benimsetilmesi, her bireyin müşterek bir eğitim sürecini geçmesiyle başarılı olmaktadır. Belirtilen bu durum eğitimin "okul" olarak kurumsal bir yapı ortaya çıkarmasını sağlamıştır (Fidan, 2012, s.4-6).

Kurumlarda çalışanlara, mesai saatleri içinde, iş yerinde, bazen bireysel, bazen de gruplar halinde uygulanan eğitim iş başında eğitim olarak tanımlanmaktadır. İş başında eğitimin en güzel örneklerinden biri fabrikalarda işçilere uygulanan eğitimidir (Tezcan, 2018, s.4).

Hizmet içi eğitim, belli bir kuruluş ve kurumda görev yapan bireylere, sınırlı bir zaman dilimi içerisinde ilgilendikleri alan ile ilgili bilgi vermek amacıyla düzenlenen eğitim şeklinde ifade edilmektedir. Bireylerin bilgi, beceri ve donanımlarının, verimlilik ve etkinliklerinin artırılmasına yönelik düzenlenmektedir (Tezcan, 2018, s.4).

2.1.2. Öğrenme

Eğitim bilimcileri genel olarak öğrenmeyi, bireyde yaşantı sonucu oluşan kalıcı-izli davranış değişikliği şeklinde tanımlamaktadır. Bu tanımdan da anlaşılacağına göre bir davranışın öğrenme olarak kabul edilmesi için davranışın yaşantı sonucu kazanılması, davranışta değişiklik görülmesi ve kalıcı bir iz meydana gelmesi gerekir.

Bu özelliklerden birini barındırmayan davranışta öğrenmeden söz edilemez. Onun için bireyde kalıcı olmayan davranışlar, büyüme ve olgunlaşma sonucu ortaya çıkan durumlar öğrenme olarak kabul edilemez. Bu durum bize her davranışın öğrenme olmadığını göstermektedir. Literatürde kabul edilen en yaygın öğrenme tanımları şu şekildedir:

Senemoğlu (2004, s.4) öğrenmeyi, kişinin çevresiyle belli bir seviyedeki etkileşimi sonucu ortaya çıkan, bireyde kısmen kalıcı olan değişiklik şeklinde tanımlamaktadır.

Bacanlı (2003, s.145) öğrenmeyi, tekrar ya da yaşantı sonucu organizmada ortaya çıkan kalıcı davranış değişikliği şeklinde ifade etmektedir.

Öğrenme, bireyin davranışlarında çok ya da az kalıcı olan yaşantılarımız sonucu ortaya çıkan değişimler olarak ifade edilmektedir (Demirel, 2012, s.10).

Öğrenme, en basit organizma ve en karmaşık organizmada kendini gösteren, en basit organizmadan en karmaşık organizmaya kadar meydana gelen davranış değişikliği şeklinde nitelendirilmektedir (Kazancı, 1989, s.182).

Bir başka tanımda ise, öğrenme, bireyin etkileşim halinde olduğu çevresinin, bireyde zihinsel, davranışsal ve duyuşsal birtakım değişimlere yol açması ve bu değişimlerin bireyde kalıcı bir etki bırakması şeklinde değerlendirilmektedir (Özden, 2011).

Yapılan tanımlar incelendiğinde bir davranışın öğrenme olarak kabul edilebilmesi için beş temel özelliği bünyesinde barındırması gerekir. Bu beş temel özelliği şu şekilde sıralamak mümkündür (Senemoğlu, 2004, s.89). Bunlar;

- Yaşantı sonucu davranış değişikliğinin kazanılması,
- Davranış değişikliğinin bireyde kalıcı olması,
- Bireyin davranışlarında değişiklik meydana gelmesi,
- Davranışta meydana gelen değişimin büyüme sonucunda oluşmaması,
- Davranışta meydana gelen değişimin yorgunluk, ilaç alma, hastalık vb. faktörlerle geçici bir şekilde meydana gelmemesi.

Bu temel özellikleri bünyesinde barındırmayan davranışlar öğrenme olarak kabul edilemez. Öğrenmenin gerçekleşebilmesi için her şeyden önce bir hedefin, bu hedefe dayalı bir yaşantının olması gerekir. Yaşantı sonucu bireyin davranışlarında kalıcılık ve süreklilik, bireyin, kişisel özelliği ve yaşadığı ortamın verdiği imkanlarla yakından ilgilidir. Öğrenmenin farkında olmayı ve kazanımları bellekte tutmayı gerektirdiği değerlendirilmektedir. Belleğe kazandırılmayan, öğrenme olarak değerlendirilmez. Öğrenme bu özelliğiyle de kendiliğinden, olgunlaşma sonucu ortaya çıkan içgüdüsel ve refleksif davranışlardan farklı olarak değerlendirilir. Örneğin, 6 yaşındaki bir çocuğun kalemi dik ve düzgün tutabilmesi, 12 aylık bir bebeğin yürüyebilmesi bir öğrenme sonucu değil, olgunlaşma sürecinin bir ürünü olarak değerlendirilir. Buna göre her davranış değişikliğinin bireyde öğrenme olarak kabul edilmesi doğru değildir. Bireydeki kalıcı görülmeyen davranışlarla olgunlaşma ve

büyüme sonucu meydana gelen davranışlar öğrenme olarak kabul edilmemektedir (Onur, 2016, s. 19).

2.1.3. Öğrenmeyi etkileyen faktörler

Öğrenmeyi etkileyen faktörleri 3 başlık altında toplayabiliriz. Bunlar; öğrenenle ilgili etmenler, öğrenme yöntemiyle ilgili etmenler ve öğrenme malzemesiyle ilgili etmenlerdir (Bacanlı, 2003, s.149).

2.1.3.1. Öğrenenle ilgili etmenler

Öğrenenle ilgili faktörler bireyin bir davranışı öğrenebilmesi için sahip olması gereken nitelikler olarak tanımlanabilir. Bacanlı (2003, s.151-153) öğrenenle ilgili faktörleri 6 başlık altında toplamıştır. Bunlar;

- Dikkat
- Motivasyon (Güdü)
- Olgunlaşma
- Türe Özgü Hazır Bulunuşluk
- Genel Uyarılmışlık Düzeyi
- Eski Yaşantılar

a. Dikkat: Bilincin uyarıcılara karşı açık olması durumudur. Dikkat, öğrenmeyi etkileyen en önemli faktörlerden biridir. Öğrenmenin gerçekleşebilmesi için öğrencinin derse karşı uyarıcılarının açık olması yani dikkatini derse yoğunlaştırması gerekir.

b. Motivasyon (güdü): Organizmayı iten güç olarak tanımlanan güdü, organizmanın harekete geçmesini sağlayarak öğrenmede önemli bir rol oynamaktadır. Bireyi öğrenmeye istekli hale getirecek ve harekete geçirecek bir şekilde sunulması öğrenmenin kolaylaşmasını sağlayacaktır. Öğrenmenin kolaylaşması için bireyin dışsal güdülenme yerine içsel güdülenmesi gerekir.

- c. Olgunlaşma:** Öğrenmenin gerçekleşebilmesi için organizmanın belli bir olgunluk ve gelişmişlik düzeyine sahip olması gerekir. Bu açıdan yaşın ve zekanın öğrenmenin gerçekleşmesinde önemli bir rolü bulunmaktadır.
- d. Türe özgü hazır bulunuşluk:** Organizmanın istenilen davranışı öğrenebilmesi ve gösterebilmesi için gerekli olan biyolojik donanıma sahip olması türe özgü hazır bulunuşluk olarak tanımlanmaktadır. Eğer organizma gerekli biyolojik donanıma sahip değilse ne kadar uğraşılırsa uğraşılırsın organizmanın o davranışı öğrenmesi beklenilemez.
- e. Genel uyarılmışlık düzeyi:** Genel uyarılmışlık hali, kişinin çevreden gelen uyarıları fark etme düzeyi olarak nitelendirilmektedir. Genel uyarılmışlık düzeyinin yüksek ve düşük olması öğrenmeyi olumsuz etkilemekte, orta seviyedeki genel uyarılmışlık düzeyi ise öğrenmeyi olumlu etkilemektedir. Bu açıdan bakıldığında kaygının öğrenme üzerindeki etkisiyle paralel bir görüntü çizmektedir. Nasıl ki yüksek ve düşük kaygı öğrenmeyi olumsuz etkiliyorsa orta düzeydeki kaygıda öğrenmeyi olumlu etkilemektedir. Fakat kaygının öğrenmeye etkisi bireyden bireye değişiklik göstermektedir.
- f. Eski yaşantılar:** Organizmanın daha önceki yaşantılarının öğrenmeyi zorlaştırması ve kolaylaştırması olarak ifade edilir. Olumlu transfer, öğrenmeye olumlu yönde bir katkı sunarken olumsuz transfer öğrenmeyi olumsuz yönde etkilemekte, öğrenmeyi zorlaştırmaktadır.

2.1.3.2. Öğrenme malzemesiyle ilgili etmenler

Öğrenme malzemesiyle ilgili etmenler, öğrenmeyi hem kolaylaştırabilir hem de zorlaştırabilir. Bu nedenle öğrenme malzemesinin öğrenci için anlaşılabilir, telaffuz edilebilir bir nitelikte olması gerekir. Öğrenmeyi etkileyen faktörleri 3 ' e ayırabiliriz (Bacanlı, 2003, s.155-158). Bunlar;

- Anlamsal Çağırışım
- Algısal Ayırt Edilebilirlik
- Kavram Haritaları

- a. Anlamsal çağrışım:** Ele alınan konunun başka bilgi birikimleriyle ilgili olması olarak tanımlanan anlamsal çağrışım, öğrenmenin kolaylaşmasını sağlar. Bireyin zihninde diğer sözcüklerle bağlantısı olmayan sözcüklerin öğrenilmesi zor olur ve unutulması kolaylaşır. Bu bakımdan anlamsal çağrışım öğrenme için önemli faktörlerden biridir.
- b. Algısal ayırt edilebilirlik:** Öğrenme malzemesinin çevredeki hakim olan diğer uyarıcılardan kolayca ayırt edilebilmesidir. Ayırt edilmesi kolay olan şeyler daha kolay ve çabuk öğrenilir. Bir metinde bazı sözcüklerin altının çizilmesi, büyük harfle yazılması, renkli, koyu harflerle yazılması öğrencinin dikkatini çeker ve öğrenmeyi kolaylaştırır.
- c. Kavram haritaları:** Kavram haritaları, kapsamlı bir kavram başlığı altında yer alan diğer kavramların iki boyutlu bir şekilde gösterilmesiyle meydana gelir. Kavram haritaları, somut ve görsel bir şekilde bilginin zihinde düzenlenmesine ve öğrenilmesine katkı sunar. Böylece kavramlar arası ilişkiler şemalandırılıp ve somutlaştırılarak öğrenci için anlamlı öğrenmeye katkı sağlar.

2.1.3.3. Öğrenme yöntemiyle ilgili etmenler

Öğrenmeyi etkileyen diğer faktör de öğrenme yöntemiyle ilgili faktörlerdir. Bu faktörleri 4 grupta sınıflandırabiliriz (Bacanlı, 2003, s.153-155).

- Geri Bildirim
- Aktif Katılım
- Öğrenilen Konunun Yapısı
- Öğrenmeye Ayrılan Zaman

- a. Geri bildirim:** Verimli bir öğrenmenin gerçekleşebilmesi için ölçme sonucunun öğrenciye hemen bildirilmesi gerekir. Öğrencinin neyi, ne kadar öğrendiğini bilmesi, öğrenciye öğrenmenin yeterli olup olmadığını gösterecektir. Geri dönüt, bu açıdan verimli öğrenme için dikkate alınması gereken öğrenme yöntemiyle ilgili faktörlerden biridir.

- b. Aktif katılım:** Öğrenme yöntemiyle ilgili faktörlerden biri de öğrencinin derse aktif katılımıdır. Verimli bir öğrenme için öğrencinin öğrenme süreçlerine aktif bir katılım göstermesi gerekir.
- c. Öğrenilen konunun yapısı:** Öğrenilen konunun yapısına göre konular parça parça ve bütün halinde öğrenilebilir. Ancak hangisinin daha faydalı olacağı ele alınan konunun yapısına göre değişmektedir. Birbiriyle bağlantılı parçalara ayırmanın öğrenmeyi zorlaştıracığı konularda bütün halinde öğrenmenin daha faydalı olacağı düşünülmektedir. Fakat parçalara ayırarak öğrenmenin içerik ve ders açısından daha kolaylaştırıcı ve faydalı olacağı genel olarak kabul edilmektedir. Öğrenilen konunun yapısına göre uygun bir strateji belirlenerek öğrenme gerçekleştirilmelidir.
- d. Öğrenmeye ayrılan zaman:** Öğrenmek için öğrencinin ayırdığı zaman değerlendirildiğinde, öğrenme stratejilerini toplu ve aralıklı çalışma olarak ele alabiliriz. Toplu çalışma, sadece sınav dönemindeki çalışmayı ifade ederken aralıklı çalışma ise derse düzenli bir şekilde çalışmayı ifade eder.

2.1.4. Öğretim

Öğretim, genel olarak kısa bir zaman içerisinde gözlenebilen veya vuku bulan bir faaliyet olarak tanımlanır. Öğretim, aynı zamanda uzun bir zaman dilimi içerisinde meydana gelen etkinlikleri de kapsamaktadır. Eğitim programı ve öğretim birbirine sıklıkla karıştırılmasına rağmen aralarında birtakım farklılıklar bulunmaktadır. Eğitim programı daha çok "ne öğretelim" sorusu üzerine yoğunlaşırken öğretim " nasıl sorusu" üzerine yoğunlaşmaktadır. Ancak eğitim programı ve öğretimin amaçları ile eğitim programı içeriği " ne öğretelim" kapsamına girmektedir.

Tezcan (2018, s.4) öğretimi, belli konuda kişilere tek taraflı olarak bilgi verme, bilgi aktarma işi olarak tanımlamaktadır.

Öğretim kurumlarında planlı ve düzenli bir şekilde öğretmenler öncülüğünde, öğrencilere, birtakım materyaller aracılığıyla bilgi sunulması ve öğretilmesi öğretim olarak değerlendirilmektedir. Bir başka ifadeyle öğretim, öğrenme için girilen planlı, programlı, teşkilatlı ve düzenli çabaların toplamından oluşmaktadır. Bazı durumlarda örgün eğitim olarak da nitelendirilmektedir (Akyüz, 2008, s.1).

Öğretim kavramını tanımlarken sosyal bilgiler öğretim programının amaçları üzerinde durmanın da faydalı olacağı düşünülmektedir. Sosyal bilgiler öğretim programlarının amaçları şu şekilde açıklanmıştır (MEB, 2018, s.3).

- Lise öğrenimini bitiren bireylerin, ilkokul ve ortaokul boyunca elde ettikleri kazanımları geliştirmeyi sağlamak,
- Manevi ve milli değerlerimizi özümseyerek yaşam tarzı haline dönüştüren, ulusal bilince sahip bireyler yetiştirmek,
- Üreten ve etkin vatandaş sıfatıyla ülkemizin ekonomik, kültürel ve toplumsal iyileşmesine katkıda bulunmak, bireysel ve sosyal sorunların çözümü için kendine özgü fikirler ileri sürmek,
- "Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi" nde ve aynı zamanda disiplinlerle ilgili dallarda bulunan temel bilgi, beceri ve yetkinlikleri elde etmiş bireyleri yetiştirmek,
- İlgi, yetenek ve tercihleri doğrultusunda bir mesleğe, üniversiteye ve hayata hazır bireyler olmalarına katkıda bulunmak, her mesleğin önemine ve gerekli olduğuna inanmak,
- Ortaokul öğrenimini tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda elde ettikleri kazanımları geliştirmek,
- Milli ve manevi değerleri özümsemiş, insan haklarına saygılı, haklarını bilen ve bunları kullanan, görev ve sorumluluklarının bilincinde olan etkin vatandaşlar yetiştirmek,
- İlkokul öğrenimini tamamlayarak gelişimine ve kendi benliğine uygun bir şekilde öz farkındalığı ve ahlaki bütünlüğü geliştirmek,
- Öz disiplin ve öz güven sahibi, günlük yaşamda ihtiyacı dahilinde sayısal, sözel ve bilimsel akıl yürütmeyeyle istek, ilgi ve yeteneklerinin farkına varan bireyler yetiştirmek,
- Sosyal beceri ve estetik duyarlılık elde eden, aktif bir şekilde bunları kullanarak sağlıklı yaşam yönelimi olan bireylerin yetiştirilmesini sağlamak,
- Okul öncesi eğitimi tamamlayan öğrencilerin bireysel gelişim süreçlerini tamamlamalarını sağlamak,
- Okul öncesi eğitimi tamamlayan öğrencilerin bedensel, duygusal ve bilişsel alanlarda sağlıklı şekilde gelişimlerini sağlamak olduğu belirtilmektedir.

2.1.5. Sosyal bilgiler eğitimi

Kişilere sosyal hayatla ilgili sunulan bilgilerin, becerilerin, tutumların ve değerlerin önemli bölümünü, eğitim-öğretim kurum ve kuruluşlarında, ilkokul 1, 2, 3. sınıflarda hayat bilgisi, ilkokul 4. ve ortaokul 5, 6, 7. sınıflarda sosyal bilgiler dersi aracılığıyla öğrencilere kazandırılması amaçlanır. Bu sebeple sosyal bilgiler ilkokul ve ortaokulda verilen önemli derslerden biri olarak kabul edilmektedir (Erden, tarihsiz, s.5).

Sönmez (1998, s.3) sosyal bilgilerin, sosyal realite ile kanıtlanmaya dayalı ilişki kurma süreci olduğunu ve buna bağlı olarak ortaya çıkan bilgilerden oluştuğunu ifade etmektedir.

Sosyal bilgiler, tüm koşullarda değişen, gelişen ülke ve dünya şartlarında bilgiyi kullanarak karara varan, ortaya çıkan problemleri çözebilen aktif bireyler yetiştirme hedefi olan, beşeri ve sosyal bilimlerden aldığı bilgi ve stratejileri kaynaştırıp kullanan bir öğretim programı şeklinde tanımlanmaktadır (Öztürk, 2012, s.4).

Sosyal bilgiler, insanı temel alan, kişinin kendi benliğini ve çevresindeki bireyleri daha iyi tanıyıp anlamlandırmasına katkısı olan bir alandır. Sosyal bilgiler, çok disiplinli ve disiplinler arası bir ders olduğu için sosyal bilgilerin tanımını yapmak oldukça zordur. Aynı zamanda sosyal bilgilerin, vatandaşlık yeterliliklerini kazandırma ve disiplinler arası bir dal olma gibi iki ayırt edici özelliği de mevcuttur (Doğanay, 2005, s.18).

Sosyal bilgilerle ilgili farklı tanımlar yapıldığı görülmektedir. Bu tanımlar incelendiğinde sosyal bilgileri tanımlamada eksik kaldıkları görülmektedir. Ülkemizde, sosyal bilgiler ile ilgili en geniş tanım, 2005 yılında sosyal bilgiler programını hazırlayan komisyon aracılığıyla yapılmıştır. Yapılan tanım şu şekildedir:

Kişinin sosyal varoluşunu gerçekleştirebilmesini sağlamak hedefiyle, coğrafya, iktisat, antropoloji, psikoloji, sosyoloji, siyaset bilimi, felsefe, tarih ve hukuk gibi sosyal bilimlerin ve vatandaşlık içeriklerinin yansıtıldığı, öğrenme alanlarının ünite veya konu altında bir araya getirildiği; bireyin toplumsal ve fiziki çevre ile etkileşimi sonucu geçmiş, bugün ve gelecek bağlamı ile ele alındığını, toplu öğretim anlayışıyla oluşturulan bir ilköğretim dersi olduğu ifade edilmektedir (Meb, 2005, s.51).

ABD' de sosyal bilgiler dalında bilgi üreten ve en etkili kurumlardan biri kabul edilen ABD Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (NCSS) sosyal bilgilerin tanımını şu şekilde nakletmiştir:

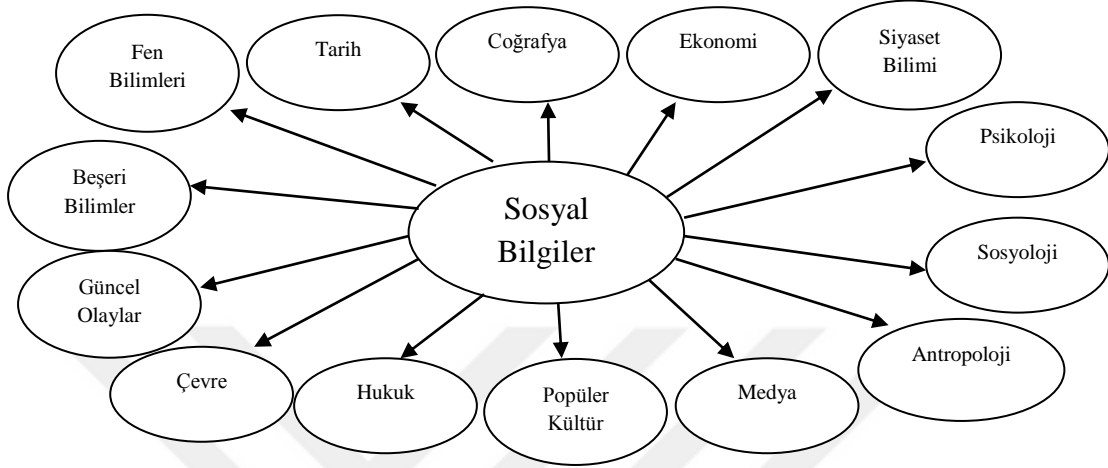
Sosyal bilgiler, vatandaşlık yeterliliklerini kazandırmayı amaçlayan edebiyat, sanat ve sosyal bilimleri disiplinler arası bir tarzla bir araya getiren, bir çalışma alanı olarak tanımlanmaktadır. Okul programı kapsamında sosyal bilgiler; arkeoloji, siyaset bilimleri, coğrafya, iktisat, felsefe, hukuk, tarih, antropoloji, din, sosyoloji, psikoloji, sanat, edebiyat, matematik ve doğa bilimlerinden alakalı ve uygun içeriklerin süzülerek sistemli ve koordineli bir çalışma ortamı sağlamaktadır. Sosyal bilgilerin ana hedefi, birbirlerine bağımlı olan, global dünyada kültürel farklılık gösteren toplumların demokratik bir vatandaşı olarak, kamu yararını bilgiye dayalı, mantıklı karar alabilme becerileri geliştirmek için genç bireylere katkı sağlamak şeklinde açıklanmaktadır (NCSS, 1993, s.3).

Bütün bu tanım ve açıklamalardan sonra, muhteva ve hedef boyutunu demokratik vatandaşlık eğitimi ile bir araya getirerek geniş bir tanım yapmak gerekirse; sosyal bilgileri şu şekilde tanımlayabiliriz: Sosyal bilgiler, toplumsal ve bireyle ilgili öteki bilimlerin muhteva ve metodlarından faydalanarak, bireyi sosyal ve fiziki çevresi ile etkileşimi sonucu, zaman boyutunda disiplinler arası bir tarzla ele alarak ve küreselleşmenin yaygın olduğu bir dünyada hayatla alakalı temel demokratik değerlere sahip, düşünebilen ve yetenekli demokratik vatandaşlar yetiştirme hedefi olan bir çalışma alanı şeklinde ifade edebiliriz (Doğanay, 2005, s.19).

Sosyal bilgilerin tanımıyla alakalı açıklamalara son verdikten sonra bu kavramın sosyal yetenek veya sosyal eğitim ile karıştırılmaması gerektiğini de vurgulamak gerekir. Sosyal yetenek, hem okul içinde hem de okul dışında gerçekleştirilen grup etkinlikleriyle uğraşabilme becerisi olarak tanımlanmaktadır. Sosyal eğitimin ise ailede, okulda, ibadethanede ve diğer kurumlarda meydana geldiği ifade edilmektedir. Sosyal bilgiler bu ikisine de katkı sağlamakla beraber onlardan farklı olarak nitelendirilmektedir (Michaelis' ten akt: Öztürk, 2012, s.4).

Sosyal bilgilerin ilk tanımlarına bakılacak olursa, muhteva olarak sosyal bilim dallarını kapsadığı görülmüştür. Fakat her kavram değişim yaşadığı gibi sosyal bilgiler kavramı da zamanla değişime uğramıştır. Bu değişim sosyal bilgileri, sadece sosyal bilim dallarının disiplinler arası bir yaklaşımla ele alınması şeklinde değil, insanla ilgili

tüm bilimlerden ve bilgilerden yararlanan bir program olarak tanımlanması şeklinde ortaya çıkmaktadır (Doğanay, 2005, s.21). Şekil 1' de sosyal bilgilerin faydalandığı bilgi kaynakları gösterilmektedir.

Şekil 1. Sosyal Bilgilerin Faydalandığı Bilgi Kaynakları

(Martorella, 1998, akt. Doğanay, 2005, s.21)

2.1.5.1. Sosyal bilgiler öğretim programı genel ve özel amaçları

Sosyal bilgiler dersi öğretim programı genel amaçları 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde ifade edilen Türk Milli Eğitiminin genel amaçları ile Türk Milli Eğitiminin temel ilkelerine uygun olarak şu şekilde açıklanmıştır (MEB-TTKB, 2015, s.3).

- Vatandaşlık yeterlilikleri gereği olan temel bilgi, beceri ve değerleri edinmeleri,
- Toplumsal ihtiyaçlar gereği doğan teknolojinin, toplumları ve bireyleri etkilediğini kavramalarını sağlamak,
- Toplumda özgür bir birey olarak bireysel özelliklerin yanında milli, manevi ve evrensel değerleri fark edip onları benimsemeleri,
- Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak insan haklarına saygılı, özgürlük, hak ve sorumluluklarının farkında olmaları,

- Demokratik yaşama aktif katılım göstererek yaşadığı problemlere barışçıl çözümler geliştiren bireyler olmaları,
- Yaşadığı çevre ve dünyanın genel coğrafi niteliklerini tanımaları,
- Hayatın her alanında uzlaşma ve hoşgörü kültürünü oluşturan ve geliştiren bireyler olmaları,
- Ekonomik kaynakların verimli bir şekilde değerlendirilebilir ve sürdürülebilmesine yönelik temel bilgiye, beceriye ve tutuma sahip olmaları,
- Türk kültürünü meydana getiren temel öge ve süreçleri kavramaları,
- Milli bilincin oluşmasına katkı sunan, kültürel mirası koruyan ve geliştiren bireyler yetiştirmek,
- Küreselleşmenin sosyal, politik, ekonomik, ekolojik ve kültürel alanlardaki etkileri hakkında bilgiye sahip olmaları,
- Güvenilir ve doğru bilgiyi elde etme yöntemlerini bilen bireyler olarak eleştirel düşünce yeteneğine sahip bireyler olmaları,
- İnsanlığa faydalı olma ve dünyadaki karşılıklı etkileşimin farkına varmaları amaçlanmaktadır.

Ülkelerin eğitim sisteminde olduğu gibi ülkemizde de sosyal bilgiler dersi öğretim programının özel amaçları belirlenmiştir. 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda ifade edilen Türk Milli Eğitimi'nin genel amaçları ve temel ilkelerine uygun olarak sosyal bilgiler dersi öğretim programının özel amaçları şu şekilde açıklanmıştır (MEB, 2018, s.8).

- Hukuk kurallarının herkes için geçerli olduğunu, herkesin kanunlar karşısında eşit olduğunu nedenleriyle bilmeleri,
- Türk tarihi ve kültürünü meydana getiren temel öge ve süreçleri kavramaları,
- Milli bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi gerektiğini benimsemeleri,
- Yaşadığı çevre ile dünyanın genel coğrafi özelliklerini tanımaları,
- Çevre ve insan arasındaki etkileşimi ifade edebilmeleri ve mekanı algılama becerilerini geliştirmeleri,
- Doğal çevrenin ve kaynakların tükenebilir olduğunun bilincinde olup çevre duyarlılığı kazanmaları,

- Doğal kaynakları koruyup sürdürülebilir bir çevre anlayışı içerisinde olmaları,
- Ekonominin temel kavramlarını algılayarak kalkınmada ve uluslararası ekonomik ilişkilerde yerli ekonominin yerini anlamaları,
- Sosyal hayatta çalışmanın önemine ve her mesleğin değerli, saygın ve gerekli olduğuna inanmaları,
- Bilim ve teknolojinin gelişimini ve sosyal hayat üzerindeki etkilerini benimseyerek bilgi ve iletişim teknolojilerini bilinçli kullanmaları,
- Bilgiye ulaşmada, bilimsel düşünmeyi temel ilke edinen, bilgiyi üretme ve bilgiyi kullanmada bilimsel ahlak ilkelerini gözetmeleri,
- Toplumsal ilişkileri düzenleyerek karşılaştığı sorunları çözmeye temel iletişim becerileri ile sosyal bilimlerin temel kavram ve yöntemlerini uygulayabilmeleri,
- Aktif katılımın önemine inanarak, bireysel ve sosyal problemlerin çözümünü için fikirler geliştirmeleri,
- Milli, manevi değerler ile evrensel değerleri özümseyerek erdemli insan olmanın değerini ve yollarını bilmeleri,
- Ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konulara karşı duyarlı olmaları,
- Özgür bir birey olarak fiziksel, duygusal özelliklerinin; ilgi, istek ve yeteneklerinin farkına varmaları,
- İnsan hakları, milli egemenlik, demokrasi, laiklik, cumhuriyet kavramlarının tarihsel süreçlerini ve günümüz Türkiye'si üzerindeki etkilerini kavrayarak hayatını demokratik kurallara göre düzenlemeleri,
- Atatürk ilke ve inkılaplarının, Türkiye Cumhuriyeti'nin toplumsal, kültürel ve ekonomik kalkınmasındaki yerini anlamalarını demokratik, laik, yerli ve çağdaş değerleri yaşatmaya istekli olmaları,
- Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak vatanını ve milletini seven, benimseyen, haklarını bilen ve kullanan, görev ve sorumluluklarını yerine getiren, milli bilince sahip bireyler olarak yetişmeleri,
- Farklı dönem ve mekanlara ait tarihsel kanıtları sorgulamaları,
- İnsanlar, nesnelere, olaylar ve olgular arasındaki benzerlik ve farklılıkları ortaya koyarak, değişim ve sürekliliği algılamaları şeklinde açıklanmıştır.

2.1.5.2. Sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan öğrenme alanları, süreleri ve sınıflara dağılımı

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından sosyal bilgiler eğitiminde yapılan müfredat değişikliği sonucu sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan öğrenme alanları, süreleri ve sınıflara dağılımını incelemenin faydalı olacağı düşünülmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB, 2018, s.12) sosyal bilgiler dersi 4. ve 5. sınıf öğretim programında yer alan öğrenme alanları, süreleri ve sınıflara dağılımı aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 1. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Öğrenme Alanları ve Süreleri (4.sınıf)

ÖĞRENME ALANI	KAZANIM	SÜRE ORANI(%)	DERS SAATİ
Birey ve Toplum	5	11.1	12
Kültür ve Miras	4	18	14
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	6	18.5	20
Bilim, Teknoloji ve Toplum	5	14.8	16
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	5	16.6	18
Etkin Vatandaşlık	4	13	14
Küresel Bağlantılar	4	13	14
Toplam	33	100	108

Tablo 2. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Öğrenme Alanları ve Süreleri (5.sınıf)

ÖĞRENME ALANI	KAZANIM	SÜRE ORANI(%)	DERS SAATİ
Birey ve Toplum	4	13	14
Kültür ve Miras	5	16.6	18
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	5	16.6	18
Bilim, Teknoloji ve Toplum	5	13	14
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	6	16.6	18
Etkin Vatandaşlık	4	11.1	12
Küresel Bağlantılar	4	13	14
Toplam	33	100	108

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB, 2018, s.12) sosyal bilgiler dersi 6. ve 7. sınıf öğretim programında yer alan öğrenme alanları, süreleri ve sınıflara dağılımı aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 3. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Öğrenme Alanları ve Süreleri (6.sınıf)

ÖĞRENME ALANI	KAZANIM	SÜRE ORANI(%)	DERS SAATİ
Birey ve Toplum	5	11,1	12
Kültür ve Miras	5	20,4	22
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	4	13	14
Bilim, Teknoloji ve Toplum	4	11,1	12
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	6	16,6	18
Etkin Vatandaşlık	6	14,8	16
Küresel Bağlantılar	4	13	14
Toplam	33	100	108

Tablo 4. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Öğrenme Alanları ve Süreleri (7.sınıf)

ÖĞRENME ALANI	KAZANIM	SÜRE ORANI(%)	DERS SAATİ
Birey ve Toplum	4	11,1	12
Kültür ve Miras	5	27,8	30
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	4	13,9	15
Bilim, Teknoloji ve Toplum	4	11,1	12
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	6	13,9	18
Etkin Vatandaşlık	4	11,1	16
Küresel Bağlantılar	4	11,1	14
Toplam	33	100	108

2.1.5.3. Sosyal bilgiler eğitiminin tarihi gelişimi

Sosyal bilgiler eğitiminin ne zaman ve nerede başladığı tam olarak bilinmemekle birlikte, tarihsel süreç içerisinde, hem sosyal bilimlerin hem de fen bilimlerinin var olduğu söylenebilir. Çünkü insan; doğal ve toplumsal bir ortamda doğar, büyür, gelişir, yaşlanır ve ölür. Bu zaman içerisinde bireye en azından yiyecek bulmak, yemek, içmek, giyinmek, korunmak, savunmak vb. faaliyetlerle ilgili temel bilgi, beceri ve duygular kazandırılır. Bireye bunlar kazandırılmazsa birey hayatını devam ettiremez. Tüm bu faaliyetler doğada ve bir toplum içinde meydana gelmektedir. Birey, hayatını devam ettirebilmek için hem doğanın, hem de toplumun birtakım ilkelerini öğrenme mecburiyetindedir. Durum böyle olunca, " Fen ve sosyal bilimler insanoğlunun yaşamı kadar eskidir." tezi savunulabilmektedir (Sönmez, 2005, s.458).

İlk kez 1916 yılında ve ABD' de sosyal bilgiler bir ders adı olarak kullanılmıştır. 1916 yılında yürürlüğe giren eğitim programında, coğrafya, tarih ve vatandaşlık bilgisi dersleri çok disiplinli bir yaklaşımla okutulmuştur. Amerika Birleşik Devletlerinde 1930' lu ve 1940' lı senelerde eğitimciler yeniden kuramcılık akımı ve çocuğu merkeze alan eğitim tarzını benimsemişler ve sosyal bilgilerin gelişmesi için emek vermişlerdir. Ancak yine de 1960' lı yıllara kadar sosyal bilgiler tarih ve coğrafya ağırlıklı devam etmiştir (Safran, 2011, s.11).

Bizim eğitim tarihimizde ise İslamiyet öncesinde toplumsal hayatla ilgili kurallar, gelenek ve görenekler inanç sistemi içerisinde öğretilmiştir. İslamiyet' ten sonra ise bu durum değişerek kişi İslam dininin kurallarına göre yetiştirilmeye çalışılmış, bunun yanında gelenek ve göreneğin kuralları da öğrenciye kazandırılmıştır (Sönmez, 2005, s.459).

Sosyal bilgiler dersinin içeriğini tarih, coğrafya ve yurttaşlık bilgisi dersleri meydana getirmiş ve toplumun ihtiyaçlarına göre yeniden yapılandırılmıştır. 1916 yılından sonra ise sosyal bilgiler adı altında okutulmuştur. Sosyal bilgilerin disiplinler arası bir program ve ders olarak benimsenmesi Türkiye' de ilk kez 1960' lı yıllarda gerçekleşmiştir. 1962 program taslağında ilkokulun amacı " kişisel, insanlık münasebeti, ekonomik ve toplumsal hayat" bakımlarından belirlenmiş, tarih, coğrafya ve yurt bilgisi dersleri birleştirilerek Toplum ve Ülke incelemeleri dersi ortaya çıkmıştır (Sönmez, 2005, s.459).

Sosyal bilgiler dersi 1968 yılından sonra ilkokullarda, 1975 yılından sonra da ortaokullarda okutulmaya başlanmış, 1985 yılında sosyal bilgiler dersi kaldırılarak, 1985 yılında sonra II. kademede Milli Tarih, Milli Coğrafya ve Vatandaşlık Bilgisi dersleri olarak okutulmuştur. 4, 5, 6, 7. sınıflarda 1997-1998 eğitim-öğretim yılından itibaren yine sosyal bilgiler dersi olarak okutulmuştur (Safran, 2011, s.13).

1997' de sekiz yıllık zorunlu ve kesintisiz ilköğretim uygulamasına geçilmesiyle birlikte, Milli Tarih ve Milli Coğrafya dersleri müfredattan kaldırılmış, yerlerine 1998 yılında 4, 5, 6, 7. sınıfları kapsayan tekrar yeni bir sosyal bilgiler dersi öğretim programı uygulamaya sokulmuştur. Uygulamaya koyulan bu yeni sosyal bilgiler öğretim programının amacı "öğretimin kalitesini yükseltmek, ezberci bir eğitim yerine günün ihtiyaçlarına cevap vermek" şeklinde açıklanmıştır (Bilgili, 2006, s.31-32).

Dünyadaki gelişmeler göz önüne alınarak, 1998 yılından itibaren, yoğun bir şekilde program geliştirme çalışmaları yapılmıştır. Yapılan bu çalışmalar 2005 yılında etkisini göstermiş ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından pilot illerde uygulanmış ve olumlu sonuç alınmıştır. Yeni sosyal bilgiler öğretim programına 4, 5, 6, 7. sınıflarda kademeli bir şekilde geçilmiş, 2005-2006 eğitim-öğretim yılından itibaren bütün şehirlerde geliştirilen yeni sosyal bilgiler öğretim programı uygulanmıştır. Bu programın geliştirilmesinde problem çözme, tematik öğrenme ve işbirlikli öğrenmeyi temel alan sosyal yapılandırıcılık esas alınmıştır (Öztürk, 2012, s.47).

2.1.6. Kaygı

İnsanlık tarihi boyunca eğitim, toplum yapısının en önemli alt sistemi olmuştur. Bu durum yaşadığımız çağda da artarak devam etmektedir (Kinay, 2011).

Kaygı, güçlü bir arzu ya da dürtünün gerçekleşmeyecek gibi görüldüğü durumlarda meydana gelen tedirgin edici bir duygu olarak ifade edilmektedir. Aşırı düzeyde bir kaygı, öğrenmeyi olumsuz etkilediği gibi çok düşük seviyedeki kaygı da öğrenmeyi güçleştirmektedir. Orta düzeydeki kaygı ise, öğrenmeyi olumlu yönde etkilemektedir (Selçuk, 2004, s.128).

Gelişen teknoloji, günlük hayatta sağladığı kolaylıklara karşın birçok problemi de beraberinde getirmektedir. En büyük sorunların başında bireylerin yalnızlaşması gelir. Bireylerin yalnızlaşması kaygı durumunu da arttırmaktadır (Akgün, Gönen ve Aydın, 2007).

Bilim ve teknolojinin gelişiminde sosyal bilgilerin etkisi tartışılmazdır. Sosyal bilgiler alanında elde edilecek başarıda ilkokuldan başlayarak sürekli ve kaliteli bir eğitim büyük önem arz etmektedir. Ancak günümüzde sosyal bilgiler alanında gösterilen başarı istenilenin düzeyde değildir. Bunun sebepleri irdelenecek olursa kaygının öğrenci başarısının etkilediği görülmektedir.

Geçmişten günümüze kaygı kavramı üzerine birçok araştırma ve çalışma yapılmıştır. Yapılan araştırma ve çalışmalar incelediğinde kaygının farklı tanımları olduğu görülmüştür. Kaygı sözcüğünü ruh bilimi alanında ilk kullanan ve bunu bir kavram olarak tanımlayıp sebeplerini araştıran Freud olmuştur (Freud, 2001). Freud kaygı konusunda yaptığı çalışmalarla diğer bilim insanlarına öncülük etmiştir.

Köknel (1989, s.44) kaygı (anxiety) sözcüğünün eski Yunanca'da *anxietas* ile anlamca aynı olduğunu ve korku, endişe gibi anlamları bulunduğunu dile getirmiştir. Kaygı kavramı için günümüzde ise farklı tanımlamalar yapılmaktadır.

Başarır (1990, s.1) kaygı, hem patolojik hem de normal insan davranışlarında önemli bir yer tutmaktadır. Bu sebeple kaygı psikolojide çok yaygın bir şekilde ele alınan kavramlar içerisinde yer almaktadır.

Türk Dil Kurumuna göre kaygı, çoğunlukla kötü bir şey olacakmış düşüncesiyle ortaya çıkan ve nedeni bilinmeyen gerginlik duygusu olarak tanımlanmaktadır (www.tdk.gov.tr).

Budak (2003, s.432-433) kaygıyı, tehlike, bilinmezlik ya da yaşanan bir talihsizlik halinde kendini gösteren korku ve endişelerin neden olduğu bunaltı ve tedirginlik durumu şeklinde tanımlamıştır.

Cüceloğlu (2005, s.276) kaygı; sıkıntı, korku, üzüntü, beceriksizlik, başarısızlık duygusu, sonucu bilmeme ve yargılama duygularından birini ya da birçoğunu bünyesinde barındırabilir.

Işık (1996) kaygıyı, bireyin bir tehdit altında yaşadığı endişe ve huzursuzluk durumu olarak nitelendirmektedir (Doğan ve Çoban 2009). Yüksek kaygı düzeyi bireylerin, daha katı, daha basit davranışlar göstermesine, endişe yaşamasına ve mutlu etmeye aşırı odaklanmasına yol açmaktadır. Bunun yanında orta düzeydeki kaygı organizma için uyarıcı, koruyucu ve güdüleyici özelliğe sahiptir. Kaygı iyi yönetildiği takdirde, kişinin başarı elde etmek için daha çok çalışmasına, yaşanabilecek olumsuzluklara karşı önlem almasına katkı sağlamaktadır (Akgün, Gönen ve Aydın, 2007).

Kaygı, bireyin bir tehdit durumunda hissettiği korku ve gerginlik hali olarak ifade edilir. Spielberger (1972), kaygıyı, bireyde stres oluşturan durumların yarattığı gerginlik, keder ve algılama gibi hoş görülmeleyen duygusal ve gözlenebilen tepkiler şeklinde tanımlamaktadır. Spielberger (1971)'in bildirdiğine göre ilk kez Cattell ve Scherer (1958; 1961)'in araştırmalarında faktör analizi ile tespit edilen ve "sürekli kaygı" ile "durumluluk kaygı" olarak adlandırılan iki tür kaygıdan bahsedilmektedir (Akt. Büyüköztürk, 1997).

Yapılan tanımlar incelendiğinde genellikle kaygının olumsuz yönü üzerinde durulmuştur. Aşırı kaygı öğrenme sürecini olumsuz etkilediği gibi düşük kaygıda öğrenme sürecini olumsuz etkilemektedir. Kaygının olumsuz yönlerine rağmen olumlu yönleri de unutulmamalıdır. Kaygının bireyi uyarıcı ve güdüleyici yönleri bulunmaktadır. Bunun en güzel göstergelerinden biri orta düzeydeki kaygının öğrenme sürecini olumlu etkilediği yapılan çalışmalar sonucunda görülmüştür. Kaygının derecesi ve hedeflenen başarının zorluk düzeyinin bilinmesi bu açıdan önemlidir. Bu durum kaygının öğrenme sürecini etkileyen önemli bir faktör olduğunu göstermektedir. Kaygı ile yapılan çalışmalar incelendiğinde araştırmaların kaygı ile akademik başarı arasındaki ilişkisi üzerine çalışılmıştır. Öğrencilerdeki kaygının en önemli sebebi başarısızlık duygusunun ön plana çıkması olarak ifade edilmektedir. Bununla birlikte gelecek olan, bireyin öz saygısının düşmesidir.

2.1.7. Kaygıyı Etkileyen Faktörler

Günümüzde bireylerin kaygısı azalmak yerine giderek artmaktadır. Çünkü günümüzde teknolojik gelişmeler ve ilerlemeler hızlı bir şekilde gerçekleşmede bireyin bu değişim ve ilerlemelere uyum sağlaması, zorluklarla başa çıkmaya çalışması bireyde kaygı durumunu ortaya çıkarmaktadır.

Hızlı teknolojik gelişme ve ilerlemeler bireyin kendini gerçekleştirme, yetiştirme, sorunlara çözüm bulmasına yol açacaktır. Bu hedeflere ulaşmaya çalışan birey kaygı duygusuyla karşı karşıya kalacaktır. Kişinin geleceği hakkında bir belirsizliğin olması ve seçenekler arasında karar verememesi kaygı düzeyinin artmasına yol açacaktır. Ülkemizde öğrenciler birtakım sınavlardan sonra meslek sahibi olmaktadır. Meslek sahibi olmakla gelecek kaygısı sona ermemekte öğrencilerin yaşadığı bu kaygı duygusu devam etmektedir.

Kaygıyı artıran etkenler bazen öğretmen davranışlarından kaynaklanmaktadır. Aşağıdaki durumlarda öğretmenlerin daha dikkatli olmaları beklenmektedir (Selçuk, 2004, s.129).

- İstemediği halde bir öğrenciyi yaptıklarını tahtada anlatması için zorlamak,
- Öğrencileri yeteneklerine göre gruplara ayırmak,
- Öğrencilerin aldıkları puanları açık olarak ilan etmek,

- Basit bir konuyu karmaşık hale getirmek,
- Çocukların soru sorma cesaretini kırmak,
- Sürekli zaman alıcı ve öğrencinin yapamayacağı ödevler vermek,
- Yavaş algılayan çocuklarla çalışırken sabırsız davranmak,
- Belirli öğrencilerle, örneğin çalışkanlarla, kızlarla, erkeklerle veya önde oturanlarla daha çok ilgilenmek,
- Geri dönüt vermek yerine açıklama yapmaksızın yanlış bir sözel cevabı hemen kesmek,
- İşlem basamakları dikkate alınmadan sonuca odaklanmak,
- Derste ve sınavlarda çok hızlı bir tempo ve sınırlı zaman uygulaması yapmak,
- Geride kalan öğrencilere açıklama yaparken yüksek sesle konuşmak.

Öğrencilerin daha çok kaygı duymasına neden olan, öğretmen davranışlarından kaynaklanan bu faktörler dikkate alınarak öğretmen- öğrenci ilişkisinin daha sağlıklı kurulması, öğretmenlerin öğrenci kaygı düzeyini artıracak davranışlardan kaçınmaları gerekmektedir.

Kaygıyı etkileyen faktörler yapılan çalışmalar sonucunda sosyo-ekonomik düzey, anne- baba mesleği, öğrencinin kişiliği ve duygusal durumu, yaşanan yer, çevre, öğrencinin başarı durumu, cinsiyet, yaş, ailelerin eğitim düzeyi, kardeş sayısı gibi etmenlerin olduğu tespit edilmiştir (Yenilmez ve Özbey, 2006).

Kaygıyı etkileyen önemli faktörlerden biri yaştır. Yapılan araştırmalar küçük çocuklardaki kaygı düzeyinin, büyük çocuklardaki kaygı düzeyinden daha düşük olduğunu ortaya çıkarmıştır (Ök, 1990);(Özusta, 1993).

Cinsiyete göre de kaygı düzeyi değişmektedir. Varol (1990) ve Girgin (1990) tarafından yapılan çalışmalar kızların kaygı düzeyinin erkeklerin kaygı düzeyinden daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Anne-baba tutumu kaygıyı etkileyen diğer bir etmendir. Yapılan araştırmalar çocuğun kaygı kökenini çocukluk yıllarından aldığını, anneden çocuğa geçen kaygının çocuğun zihninde yeni bağlantılar kurmasına ve kurulan bu bağlantıların çocuğun çevresindeki birtakım kişiler ve durumlara karşı kaygı duymaya başlamasına yol açacağını göstermektedir (Çifter, 1985).

Yapılan bir diğer araştırmaya göre ise mezun olunan okul türü de anne-baba tutumunu değiştirmektedir. Öğrenim durumu ilkokul olan anne-baba ile yüksekokul

olan anne-babanın tutumları arasında farklılıklar görülebilmektedir. Gümüş (1997) çocukların sosyal kaygı düzeyleri ile ailenin eğitim durumu arasında anlamlı bir ilişki olduğunu, anne-babası üniversite mezunu olan çocukların daha düşük kaygı düzeyine sahip olduğunu tespit etmiştir. Varol (1990) ise ebeveynlerin eğitim durumu ile çocukların kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın olmadığını belirtmiştir.

Sargın (1990) ve Aral (1997)' in kardeş sayısı ile ilgili yaptığı araştırmalarda Sargın (1990) lise öğrencileri üzerinde, Aral (1997) ise ilkokul öğrencileri üzerinde çalışmıştır. Yapılan araştırmaların sonuçlarına göre kardeş sayısı ne kadar fazla ise lise öğrencilerinin kaygı düzeylerinin de o kadar yüksek olduğu belirlenmiştir. Sargın (1990), Varol (1990) ve Aral (1997) çocuğun başarı durumu ile ilgili olarak başarı durumu düşük olan öğrencilerin yüksek kaygı düzeyine sahip olduklarını tespit etmişlerdir.

Aral (1997) kaygı ile sosyo-ekonomik düzey arasında anlamlı bir ilişki olduğunu tespit etmiştir. Girgin (1990), yaptığı çalışmada sosyo-ekonomik düzeyi farklı çocukların kaygı puanlarının da farklı olduğunu, sosyo-ekonomik düzeyi düşük çocukların yüksek kaygı düzeyine sahip olduklarını saptamıştır. Varol (1990), ebeveynlerin meslekleri ile kaygı düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını araştırdığı araştırmasında baba mesleği memur, subay ile serbest meslek olan öğrencilerin, baba mesleği çiftçi, işçi ile esnaf olanlara göre daha düşük kaygı düzeyine sahip olduğunu tespit etmiştir. Araştırma anne mesleği bakımından ele alındığında anne mesleği serbest meslek olan öğrencilerin, anne mesleği ev hanımı, işçi, esnaf olanlara göre daha düşük kaygı düzeyine sahip olduğunu belirlemiştir. Bu durum ele alındığında yapılan araştırmalar sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan çocukların düşük kaygı düzeyine sahip olduğunu göstermektedir.

Kaygıyla öğrenme arasında sıkı bir ilişki olduğu aşikardır. Fakat bu ilişkinin niteliği henüz tam olarak bilinmemektedir. Genel itibariyle başarısız olmaktan korkanlar, başka kişiler üzerinde çok iyi etki yaratmak isteyenler kaygılı olur. Okulda sürekli yüksek ve iftihar belgesi alma isteği olan öğrenciler mevcuttur. Bu kişiler okulda yüksek not alamadıklarında çok kötü bir şey yaşayacakları hissine kapılırlar. Bu şekilde sürekli bir kaygı ve korku yaşarlar ve yoğun bir çalışma temposuna kapılırlar. Sınavlarda geçer ve iyi not almak, ailesine hayal kırıklığı yaşatmamak, akranları

arasında küçük düşmemek amacıyla yoğun bir şekilde çalışırlar. Başarılı olma isteği ve yenilme endişesi bütün davranışlarını etkiler (Kaya ve Varol, 2004).

Ancak öğrenebilmek için biraz kaygının yararı vardır. Fakat yüksek düzeydeki kaygının başarıya olumsuz bir etkisi olduğu değerlendirilmektedir. Başka bir ifadeyle, eğitim ve öğretimde kaygının az olması değil, kaygının çok olmasından kaynaklanan zararlarla karşılaşmaktadır. Normal hayatta kaygıyı ortaya çıkartan birçok durum mevcuttur. Bu farklı kaygı durumlarıyla baş edebilmek için okulda, kaygının aşırı ölçüde gelişmesine yol açacak durumlardan kaçınılmalı ve ne tür önlemler alınacağı, kaygıyla başa çıkmanın yolları bireylere öğretilmelidir (Baymur, 1993, s.189).

2.2. İlgili Çalışmalar

Bu bölümde araştırma konusuyla ilgili çalışmalara yer verilmiştir.

Akgün, Gönen ve Aydın (2007) fen bilimleri ve matematik bölümü öğrencilerinin kaygılarının, ekonomik düzey, branş, ailenin tutumu, cinsiyet, kardeş sayısı, başarı düzeyi, barınma durumu, arkadaşlık ilişkileri ve çalışmak istediği meslek gibi değişkenlerinden ne şekilde etkilendiğini incelemişlerdir. Yapılan çalışma sonucunda, başarı düzeyi, ebeveyn tutumu ve cinsiyet gibi değişkenlerin, matematik ve fen bilimleri bölümünde öğrenim gören öğrencilerin kaygıları üzerinde etkisi olduğunu göstermiştir.

Gömlüksiz ve Yüksel (2003) ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin fen bilimleri dersine yönelik düşünce ve tutumlarını saptamak için yaptıkları bu çalışmada, ilk aşamada 6 alt gruptan meydana gelen 38 maddelik ve 5'li likert tipinde 0.92 güvenilirlik katsayısına sahip bir fen bilgisi dersi tutum ölçeğini oluşturmuşlardır. Ölçekte yer alan alt gruplar; öğretmen davranışlarına yönelik düşünceler (3 madde), alışkanlıklara yönelik düşünceler (4 madde), öğrenci beklentilerine yönelik düşünceler (5 madde), önyargılara ilişkin düşünceler (7 madde), derse karşı ilgiye ilişkin düşünceler (8 madde), kaygı nedenlerine yönelik düşünceler (11 madde) olarak ifade etmişlerdir. Elde edilen bulgular sonucunda, fen dersine öğrencilerin kaygı duyduklarını ve iletişim eksikliğinin ders öğretmeninden kaynaklandığını ortaya çıkarmıştır.

Yenilmez ve Özbey (2006, s.434) demografik değişkenlerin, özel okul ve devlet okulunda öğrenim gören ilköğretim öğrencilerinin matematik dersine ilişkin

kaygılarıyla ilişkisinin incelenmesi hedeflenmiştir. Araştırmanın sonucunda, katılımcıların matematik kaygı düzeyleriyle okul türü ve cinsiyet değişkenlerinin anlamlı düzeyde farklılaşmadıkları belirlenmiştir. Alt sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin üst sınıflarda öğrenim gören öğrencilere nazaran kaygılarının daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

Bacanlı ve Sürücü (2006) tarafından yapılan araştırmada ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin karar verme stilleri ve sınav kaygıları arasındaki ilişkilerin incelenmesini cinsiyet açısından ele almışlardır. Araştırmanın çalışma grubunu Ankara ilinde seçilen Sincan, Keçiören ve Çankaya ilçelerinde faaliyette bulunan 5 farklı devlet okulu ve 2 farklı özel okulda okuyan 425 öğrenci oluşturmaktadır. Elde edilen veriler sonucunda, erkek katılımcıların sınav kaygılarının kız katılımcılardan daha düşük olduğunu göstermiştir. Erkek ve kızların karar verme süreçleri ile bunlarla başa çıkmada kullanılan uyumsuz stiller bakımından anlamlı düzeyde farklılaştıklarını, fakat uyumlu stiller bakımından farklılaşma olmadığı tespit edilmiştir.

Aydın ve Keskin (2017) 8. sınıf öğrencilerinin matematik kaygılarını ailelerin eğitim düzeyi, ebeveyn mesleği ve ailelerin sosyo-ekonomik düzeyi gibi birtakım değişkenler bakımından ele almışlardır. Araştırma grubu, Diyarbakır il merkezinde 6 ortaokuldan seçilmiş toplam 619 öğrenciden oluşmaktadır. Elde edilen bulgulara göre ailelerin ekonomik düzeyi, matematikte kendini yeterli hissetmek, çalışma odasının olması, okul türü ve anne mesleğine göre anlamlı farklılıklar saptanmış, öteki değişkenler bakımından ise anlamlı farklılık tespit edilememiştir.

Özabacı ve Yenilmez (2003) tarafından yapılan araştırmada, demografik değişkenlerin, yatılı öğretmen okulunda okuyan öğrencilerin matematik tutumları ve matematik kaygı puanları ile ilişkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma Tavşanlı, Bozüyük, Afyon, Eskişehir ve Kütahya öğretmen okullarında öğrenim gören 408 öğrenciye uygulanmıştır. Bulguların incelenmesi sonucunda matematik tutumu ve matematik kaygısı arasında yüksek bir ilişki tespit edilmiştir. Aynı zamanda cinsiyet ile matematik tutumu arasında istatistiksel anlamlılık saptanamamıştır.

Tuncer ve Yılmaz (2016) tarafından yapılan araştırmada ortaokul öğrencilerinin matematik dersine ilişkin tutum ve kaygılarına yönelik görüşlerinin incelenmesi hedeflenmiştir. Araştırmada öğrencilerin cinsiyet, şube, anne-baba eğitim düzeyi, matematik başarı notu ve en çok sevilen derse göre anlamlı bir farklılık olup olmadığı

araştırılmıştır. Çalışma Elazığ il merkezinde 225 ortaokul öğrencisi üzerinde uygulanmıştır. Elde edilen bulgulardan biri cinsiyet değişkenine göre matematik dersi tutum ve kaygı puanları istatistiksel bir anlamlılık göstermemiştir. Buna karşın araştırmada şube değişkenine göre matematik dersi tutum ve kaygı puanlarının istatistiksel bir anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. Bu farklılığın 6 ve 7. sınıf, 7 ve 8. sınıf ile 6 ve 8. sınıf katılımcıları arasında olduğu görülmüştür.

Doğan ve Çoban (2009) tarafından Eğitim Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları ile kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi araştırılmıştır. Araştırma 321 öğrenciye uygulanmıştır. Araştırmada "Beck Kaygı Envanteri" ve "Öğretmenlik Mesleği Tutum Ölçeği" tercih edilmiştir. Elde edilen bulgular Eğitim Fakültesinde öğrenim gören katılımcıların öğretmenlik mesleğine ilişkin olumlu tutum gösterdiklerini ortaya koymuştur. Bu araştırmada çözümlenen bulgulardan bir diğeri ise öğrencilerin kaygı düzeylerinin düşük olduğunun saptanmasıdır. Aynı zamanda tutum ile kaygı arasında düşük seviyede negatif ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Sonuçlar, kız katılımcıların mesleğe ilişkin tutumlarının her koşulda erkek katılımcılara nazaran daha olumlu olduğunu ortaya koymuştur.

Suner (2000) sürekli kaygı düzeyi, akademik başarı ve ergenlerin benlik saygısı arasındaki ilişkiyi incelediği tez çalışmasını farklı liselerde öğrenim gören 184 lise ikinci sınıf öğrencisi üzerinde yürütmüştür. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, sürekli kaygı puan ortalamalarının yüksek olduğunu, akademik başarı ve sürekli kaygı düzeylerinin cinsiyete göre farklılık göstermediğini ve sürekli kaygı ile akademik başarı arasında da bir ilişki olmadığını saptamıştır.

Tümerdem (2007), kimya bölümünde son sınıfı okuyan öğrencilerin kaygı düzeyini etkileyen faktörleri tespit etmek amacıyla yaptığı araştırmasında, katılımcıların cinsiyeti, fakülteleri, başarı düzeyleri, çalışmak istedikleri meslek, ailelerin tutumu ve gelir düzeyi gibi etkisi araştırılan değişkenlerin kaygı düzeyini nasıl etkilediğini incelemiştir. Araştırma grubunu 66 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada " Kişisel Bilgi Anket Formu" ile " Kendini Değerlendirme Anket Formu" tercih edilmiştir. Yapılan çalışma sonucunda, katılımcıların kaygı düzeylerinde; cinsiyet, öğrenim gördükleri fakülte, çalışmak istedikleri meslek ve başarı durumlarına göre önemli farklılıkların

olduğu tespit edilmiştir. Buna karşın katılımcıların kaygı dőzeyleri; ailelerin tutumu ve gelir dőzeyi gibi değişkenlerden etkilenmediğini ortaya koymuştur.

Laukenmann ve arkadaşları (2003) tarafından yapılan araştırma sonucunda, başarı durumu fark etmeksizin őđrencilerin fizik őđrenmekten kaygı duyduklarını ancak őđrencilerin başarı durumuna göre kaygı nedenlerinin değiştiğini ortaya koymuşlardır. Başarılı őđrencilerde dersi geğmekten çok konuyu őđrenememe, başarısız őđrencilerde ise konuyu őđrenip őđrenememe önemli olmayıp dersten kalma kaygısı taşıdıklarını ortaya koymuşlardır (Kağıtçı, 2014).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

III. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine ilişkin kaygılarının incelendiği araştırmanın bu bölümünde; araştırmanın modeli, araştırmanın evren ve örnekleme, veri toplama araçları, verilerin analizi ve değerlendirilmesi ele alınacaktır.

3.1. Araştırma Modeli

Çalışmada nicel araştırma yöntemi uygulanmıştır. Veriler tarama modeline uygun bir şekilde toplanmış, ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik kaygıları çeşitli değişkenler açısından incelenmiş ve tarama modeli uygulanmıştır. Bu çalışmada ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik kaygı puanlarının çeşitli değişkenler bakımından betimlenmesi amaçlandığı için genel tarama modeli kullanılmıştır.

Karasar (2009, s.79) genel tarama modellerini, birden fazla elemandan meydana gelen bir evrende, evren hakkında genel bir kanıya ulaşmak hedefiyle evrenin tamamı ya da ondan alınacak bir grup örnek veya örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleri şeklinde tanımlamaktadır.

Bu çalışma kapsamında 5. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine ilişkin kaygıları ile cinsiyet, eğitim düzeyi, okul türü, başarı notu gibi bağımsız değişkenler arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla nedensel karşılaştırma yönteminden faydalanılmıştır.

Cinsiyet, okul türü, katılımcıların sosyal bilgiler dersi başarı notu ve ailelerin eğitim düzeyi gibi değişkenler araştırmanın bağımsız değişkenlerini oluşturmakta; ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine ilişkin kaygı puanları ise araştırmanın bağımlı değişkenini oluşturmaktadır.

3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Bu araştırmanın uzak evrenini Bingöl ilinde öğrenim gören ortaokul 5. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise, 2017-2018 eğitim-öğretim yılı Bingöl ilinde bulunan 4 farklı devlet ortaokulu ve 1 farklı özel ortaokul 5. sınıf öğrencilerinden oluşan 200 öğrenci oluşturmaktadır.

Çalışma grubunda yer alan okullar ve öğrencilerin dağılımı Tablo 5' te gösterilmiştir.

Tablo 5. Araştırma Grubunda Yer Alan Öğrencilerin Okullara Göre Dağılımı

Araştırma Yapılan Okullar	Öğrenci Sayıları
Şehit Mustafa Gündoğdu Ortaokulu	97
Hacılar Ortaokulu	31
Hürriyet Koleji	30
Ilıcalar Ortaokulu	24
Güveçli Ortaokulu	18
Toplam	200

Tablo 5 ele alındığında araştırmanın Bingöl ilinde seçilen 4 farklı devlet okulu ve 1 farklı özel okulda uygulandığı görülmektedir. Araştırmada 200 5. sınıf öğrencisiyle çalışılmıştır.

Tablo 6. Demografik Özelliklere Göre Öğrencilerin Dağılımı ve Yüzdeleri

		Yüzdeler	Frekans
Eğitim Düzeyi	Okur Yazar Değil	% 5,0	10
	Okur Yazar	% 17,0	34
	İlköğretim	% 42,0	84
	Lise	% 13,0	26
	Üniversite	% 19,5	39
	Lisansüstü	% 3,5	7
	Toplam	%100	200
Okul Türü	Devlet Okulu	% 85	170
	Özel Okul	% 15	30
	Toplam	%100	200
Cinsiyet	Kız	% 47,5	95
	Erkek	% 52,5	105
	Toplam	% 100	200
Başarı Notu	0-44	%1,5	3
	45-54	%11	22
	55-84	%42	84
	85-100	%45,5	91
	Toplam	%100	200

Tablo 6' daki bulgular ele alındığında, örneklem grubundaki öğrencilerin 95' i (%47,5) kız, 105' i (%52,5) erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Bu öğrencilerin 170' i (%85) devlet okulunda, 30' u (%15) özel okulda öğrenim görmektedir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu 55-84 (%42' si) ve 85-100 (%45,5' i) puan aralığında bir başarı notuna sahiptir. Durum ailelerin eğitim düzeyi açısından ele alındığında okur yazar değil 10 (%5,0), okur yazar 34 (%17,0), ilköğretim 84 (%42,0), lise 26 (%13,0), üniversite 39 (%19,5), lisans üstü 7 (%3,5) kişiden oluşmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Veri toplama araçlarının uygulanması için Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü vasıtasıyla Bingöl İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve Bingöl Valiliğinden araştırma izni alındı (bkz. ek 2). Alınan izin doğrultusunda hazırlanan anket formu 2017- 2018 eğitim- öğretim yılı 2. döneminde Bingöl ilinde seçilen 4 farklı devlet okulu ve 1 farklı özel okulda öğrenim gören ortaokul 5. sınıf öğrencilerine uygulandı.

Bu araştırma 95 kız, 105 erkek toplam 200 öğrenciye, veri toplama araçları sınıf ortamında gönüllülük esasına dayalı olarak uygulanmıştır. Hazırlanan anket formu araştırmacı tarafından gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra öğrencilere dağıtılmıştır. Ankette bulunan sorulara verecekleri cevapların saklı tutulacağı ve tamamen bilimsel amaçlı kullanılacağı ifade edilmiştir. Anket öğrenciler tarafından 15- 20 dakika gibi bir süre zarfında tamamlanmıştır. Anket formları araştırmacı tarafından kontrol edilmiştir.

Araştırmada katılımcıların cinsiyeti, okul türü, sosyal bilgiler dersi başarı notu ve ailelerin eğitim durumu gibi değişkenler araştırmanın etkisi araştırılan (bağımsız) değişkenlerini; katılımcıların sosyal bilgiler dersine ilişkin kaygı puanları ise araştırmanın diğer değişkenlerinden etkilendiği düşünülen (bağımlı) değişkenini oluşturmuştur.

Araştırmada veri toplama aracı olarak Kağıtçı ve Kurbanoglu (2013) tarafından fen bilgisi dersine ilişkin geliştirilen ölçek, geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları yapıldıktan sonra sosyal bilgiler dersine uyarlanarak "Sosyal Bilgiler Dersi Kaygı Ölçeği" ve araştırmacı tarafından geliştirilen "Demografik Özellikler Anket Formu" olarak kullanılmıştır. Bu amaçla ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik kaygılarını belirlemek için Kağıtçı ve Kurbanoglu' nun (2013) geliştirmiş

olduğu ölçek, geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları yapıldıktan sonra sosyal bilgiler dersine uyarlanarak katılımcılara uygulanmıştır. Ölçeğin güvenilirlik çalışmaları sonucunda Cronbach Alpha katsayısının 0.88 olduğu tespit edilmiştir. Anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Demografik Özellikler Anket Formu kullanılmış olup ikinci bölüm ise Sosyal Bilgiler Kaygı Ölçeği'nden oluşmaktadır. Sosyal bilgiler kaygı ölçeği 18 madden oluşan 5'li likert tipindedir. Ankette her bir madde için verilen cevaplar "Her zaman=5", "Genellikle=4", "Sık sık=3", "Nadiren=2", "Hiçbir zaman=1" şeklinde puanlanmıştır. Olumlu ifadeler "Her zaman" tercihinden başlayarak 5, 4, 3, 2, 1 şeklinde puanlanmış olup olumsuz ifadeler ise ters bir şekilde 1, 2, 3, 4, 5 şeklinde puanlanmıştır. Öğrencilerin demografik özelliklerini tespit etmek amacıyla hazırlanan Demografik Özellikler Anket Formu ise 4 maddeden oluşmaktadır. Öğrencilerin cinsiyeti, okul türü, ailenin eğitim düzeyi, sosyal bilgiler dersi 1. dönem başarı notu gibi sorular öğrencilere yöneltilmiştir.

3.4. Verilerin Analizi ve Değerlendirilmesi

2017-2018 eğitim-öğretim yılı 2. döneminde Bingöl ilinde 4 farklı devlet okulu ve 1 özel okuldan elde edilen veriler Microsoft Excel kullanılarak gerekli düzenlemeler yapıldıktan sonra istatistik paket programına aktarılıp detaylı analizleri yapılmıştır.

İstatistiksel analizler için araştırmada elde edilen veriler SPSS 15.0 (Statistical Programme for Social Sciences) istatistik paket programı kullanılarak değerlendirilmiştir.

Ölçeğin güvenilirlik analizi Cronbach Alpha katsayısı ile tespit edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda Cronbach Alpha katsayısı 0.889 olarak belirlenmiştir. Bu durum ölçeğin güvenilirliğinin yüksek bir değere sahip olduğunu, ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğunu göstermektedir.

Aynı zamanda elde edilen verilerin normal bir dağılım gösterip göstermediğini tespit etmek için Kolmogorov- Smirnov Z testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda verilerin, normal bir dağılım gösterdiğini ortaya koymuştur. Araştırmanın normal dağılım gösterdiği tespit edilmiş olup frekans analizi ve parametrik testlerle puanların karşılaştırılmasına geçilmiştir.

Demografik Özellikler Anket Formunda yer verilen cinsiyet, eğitim durumu, başarı notu ve okul türüne göre öğrencilerin dağılımı frekans analizi ile bulunmuştur.

Verilerin analizinde değişkenler arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına; "Tek Yönlü Varyans Analizi" (One Way ANOVA), Post-hoc analizlerinden "Tukey testi" ve parametrelerin gruplar arası karşılaştırmalarına "Bağımsız Örneklem t-Testi" gibi test ve analizler yapılarak açıklık getirilmiştir. Cinsiyet, okul türü bağımsız örneklem t-testi ile ailenin eğitim durumu ve sosyal bilgiler başarı notu Tek Yönlü Varyans Analiziyle açıklanmaya çalışılmıştır.

Ölçek aralık genişliği, "dizi genişliği / yapılacak grup sayısı" (Tekin, 2002) formülü ile hesaplanmış, araştırma bulguları bu kritere göre değerlendirilmiştir. Ölçekteki puanlar 1 ile 5 arasında bulunduğundan, puanlar 5.00' e yaklaştıkça öğrencilerin sosyal bilgiler kaygı düzeylerinin yüksek, 1.00' e yaklaştıkça kaygı düzeylerinin düşük olduğu değerlendirilmiştir. Öğrencilerin sosyal bilgiler kaygı puanlarının değerlendirilmesinde kullanılan puan aralıkları şu şekildedir:

<u>Düzevi</u>	<u>Puan Aralığı</u>	<u>Sıklık</u>
Çok Düşük Kaygı	: 1.00 - 1.80 arası	Hiçbir Zaman
Düşük Kaygı	: 1.81 - 2.60 arası	Nadiren
Orta Düzeyde Kaygı	: 2.61 - 3.40 arası	Sık sık
Yüksek Kaygı	: 3.41 - 4.20 arası	Genellikle
Çok Yüksek Kaygı	: 4.21 - 5.00 arası	Her Zaman

Araştırmada "öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik kaygıları hangi düzeyde?" temel probleminde ortalama ve standart sapma gibi istatistikler, "öğrencilerin sosyal bilgiler dersine ilişkin kaygıları cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte mi?" ve " öğrencilerin sosyal bilgiler dersine ilişkin kaygıları okul türüne göre anlamlı bir farklılık göstermekte mi?" alt problemlerinde t-Testi, " öğrencilerin ailelerinin eğitim durumu ile sosyal bilgiler dersine ilişkin kaygı puanları arasında anlamlı bir farklılaşma var mı?" ve " öğrencilerin sosyal bilgiler başarı notu ile sosyal bilgiler kaygı puanları arasında anlamlı bir farklılaşma var mı?" alt problemlerinde standart sapma, ortalama, Tek Yönlü Varyans Analizi ve Tukey testi kullanılarak çözümlenmeler yapılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

IV. BULGULAR VE DEĞERLENDİRME

Bu araştırmada, öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik kaygılarını tespit etmeyi amaçlayan Sosyal Bilgiler Kaygı Ölçeğinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla hazırlanan ölçek 200 öğrenciye uygulanmış; veriler SPSS paket programı ile çözümlenmiştir. Çalışmanın ilk aşamasında, demografik özelliklere ilişkin bulgular ele alınmıştır. Cinsiyet, okul türü, sosyal bilgiler dersi başarı notu ve ailelerin eğitim düzeyine göre öğrencilerin dağılımı betimsel istatistiklerle değerlendirilmiş, öğrencilerin dağılımı frekans analizi ile belirlenerek frekans ve yüzdelik hesaplamaları yapılmıştır. Çalışmanın ikinci aşamasında, Sosyal Bilgiler Kaygı Ölçeğine yönelik bulgular incelenmiştir. Bu amaçla araştırmanın yapıldığı örneklem büyüklüğü göz önünde bulundurularak t- Testi ve Varyans Analizi gibi parametrik istatistiksel testlerle bulgular çözümlenmiştir. Sosyal Bilgiler Kaygı Ölçeğinin madde bazında frekans dağılımı yapılmış, aynı zamanda ölçeğin güvenirlik katsayısı Cronbach Alpha ile tespit edilmiştir. Öğrencilerin sosyal bilgiler dersine ilişkin kaygılarını belirlemek için ortalama, aritmetik ortalama ve standart sapma gibi betimsel istatistikler kullanılmış ve öğrencilerin sosyal bilgiler dersine ilişkin kaygı düzeyinin çok düşük olduğu görölmüştür. Öğrencilerin sosyal bilgiler dersine ilişkin kaygılarının cinsiyet ve okul türüne göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için t- Testi uygulanmış ve anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Levene' s testi ile dağılımın varyanslarının benzerliği sınanmıştır. Öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik kaygı puanları ile öğrencilerin başarı notu ve ailelerin eğitim düzeyi arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını incelemek için Varyans Analizi yapılmış ve öğrencilerin verdiği cevaplar ortalama ve standart sapma gibi betimsel istatistiklerle çözümlenmiştir. Yapılan çözümlenmeler sonucu kaygı puanları ile öğrencilerin başarı notları arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu, kaygı puanları ile ailelerin eğitim düzeyi arasında ise anlamlı bir farklılaşma olmadığı gözlemlenmiştir. Bu bölümde araştırma

problemi ve alt problemleri uygun istatistiklerle analiz edilmiş olup analiz sonucunda elde edilen bulgular ve yorumları detaylı bir şekilde aşağıda belirtilmiştir:

4.1. Öğrencilerin Demografik Özelliklerine Yönelik Bulgular ve Yorumlar

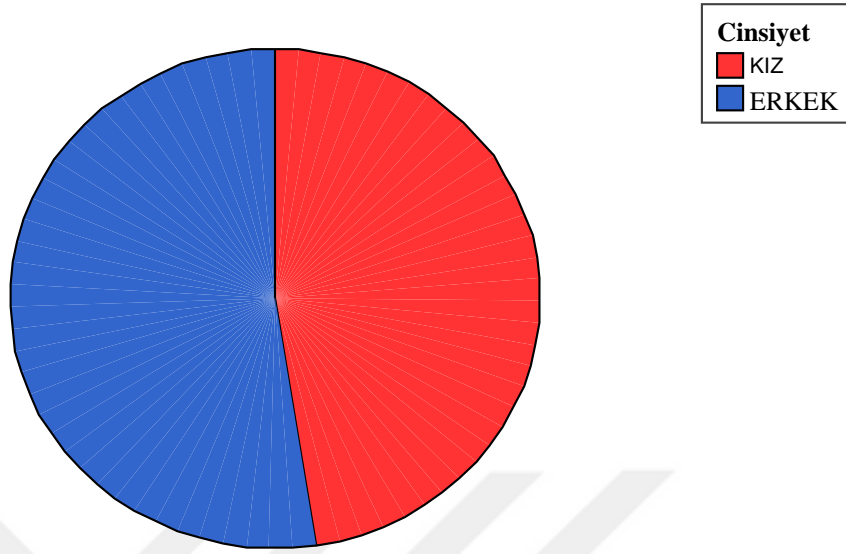
Bu başlık altında cinsiyet, okul türü, eğitim düzeyi, başarı notu gibi demografik özelliklerin istatistiksel analizleri ele alınacaktır. Elde edilen veriler frekans analizi ile çözümlenmiş, demografik özellikler frekans ve yüzdelik gibi betimsel istatistiksel yöntemlerle incelenmiştir.

4.1.1. Öğrencilerin cinsiyete göre dağılımı

Çalışma grubundaki öğrencilerin cinsiyete göre dağılımı Tablo 7' de gösterilmiştir. Bu sonuçlara göre örneklem grubundaki öğrencilerin % 52,5' i erkek, % 47,5' i kız öğrencilerden oluşmaktadır. Elde edilen bulgular erkek öğrencilerin kız öğrencilerden sayısal olarak fazla olduğunu ancak öğrencilerin cinsiyete göre dağılımının birbirine yakın olduğunu göstermektedir.

Tablo 7. Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	Frekans	Yüzdelik
Kız	95	47.5
Erkek	105	52.5
Toplam	200	100.0

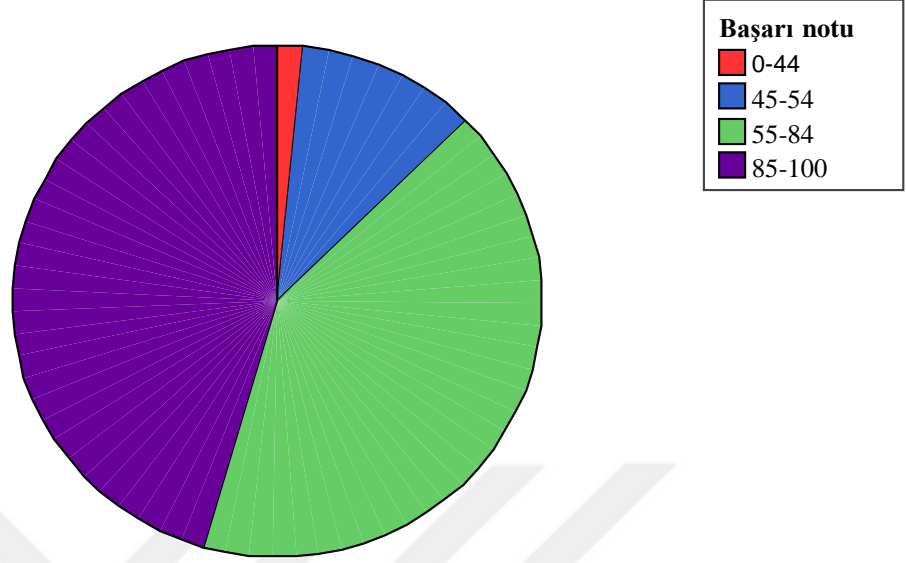
Şekil 2. Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı

4.1.2. Öğrencilerin sosyal bilgiler dersi başarısına göre dağılımı

Örnekleme grubundaki öğrencilerin sosyal bilgiler dersi başarısına göre dağılımı Tablo 8' de gösterilmiştir. Bulgular öğrencilerin % 1,5' inin 0-44 arası, %11,0' ının 45-54 arası, % 42,0' ının 55-84 arası, % 45,5' inin 85-100 arası bir puan aldığını göstermektedir. Yani öğrencilerin % 97,5' i sosyal bilgiler dersinden geçer not almıştır.

Tablo 8. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersi Başarısına Göre Dağılımı

Başarı Notu	Frekans	Yüzdeler
0-44	3	1.5
45-54	22	11.0
55-84	84	42.0
85-100	91	45.5
Toplam	200	100.0

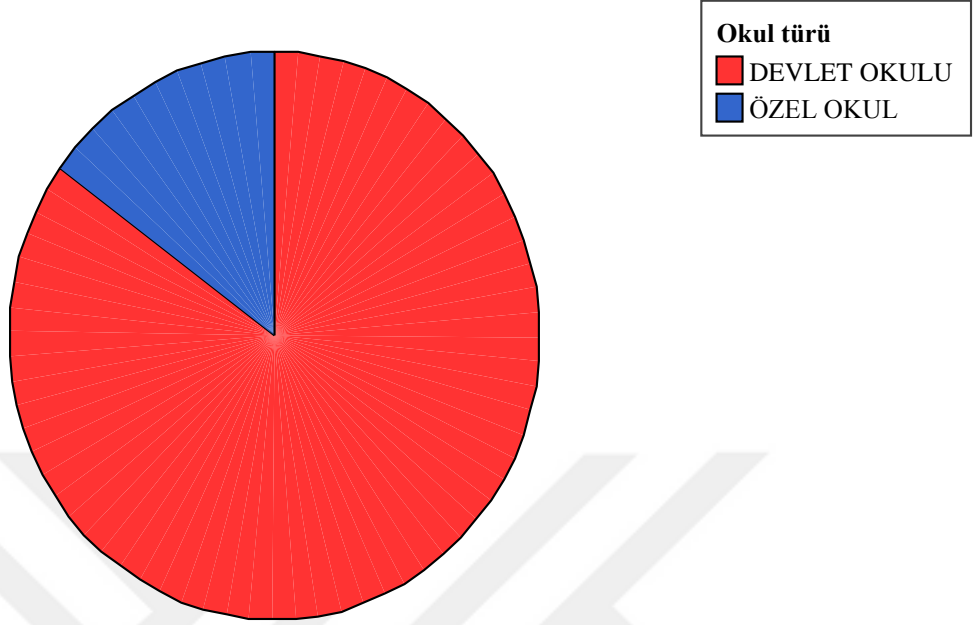
Şekil 3. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersi Başarısına Göre Dağılımı

4.1.3. Öğrencilerin okul türüne göre dağılımı

Çalışma grubundaki öğrencilerin okul türüne göre dağılımı Tablo 9' da gösterilmiştir. Bu sonuçlara göre örneklem grubundaki öğrencilerin % 85,0' ı devlet okulunda, % 15,0' inin ise özel okulda okuduğu görülmektedir. Elde edilen veriler devlet okulunda okuyan öğrenci sayısının özel okulda okuyan öğrenci sayısından fazla olduğunu göstermektedir.

Tablo 9. Öğrencilerin Okul Türüne Göre Dağılımı

Okul Türü	Frekans	Yüzdeleri
Devlet Okulu	170	85.0
Özel Okul	30	15.0
Toplam	200	100.0

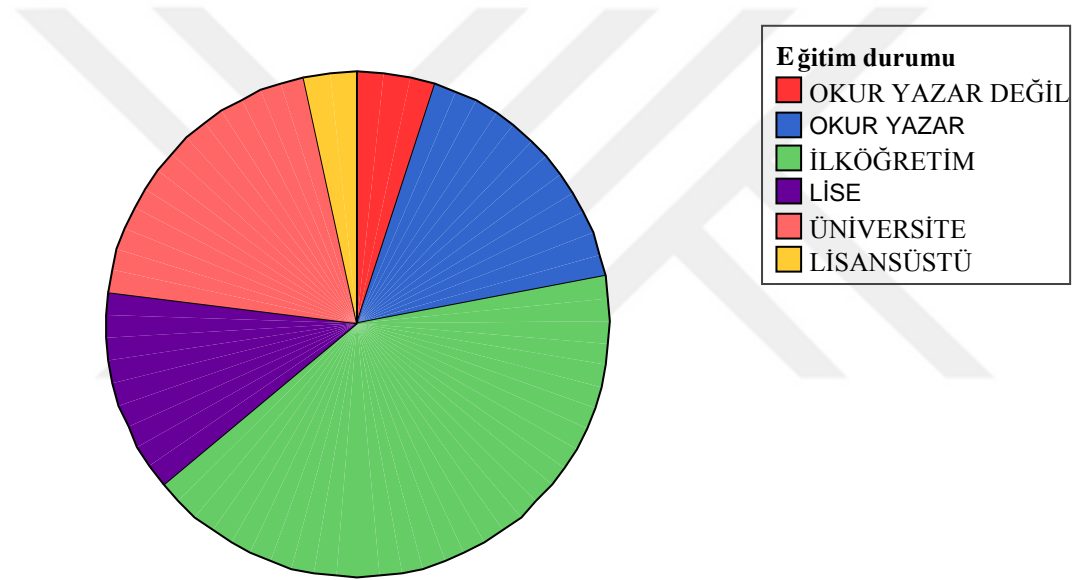
Şekil 4. Öğrencilerin Okul Türüne Göre Dağılımı

4.1.4. Ailelerin eğitim durumuna göre öğrencilerin dağılımı

Ailelerin eğitim düzeyine göre öğrencilerin dağılımı Tablo 10' da gösterilmiştir. Bulgular ailelerin eğitim düzeyinin % 5,0' ının okur- yazar olmadığını, %17,0' ının okur- yazar olduğunu, % 42,0' ının ilköğretim, % 13,0' ının lise, %19, 5' inin üniversite, % 3,5' inin lisansüstü mezunu olduğunu göstermektedir. Araştırma sonuçları ailelerin büyük kısmının ilköğretim mezunu olduğunu ortaya koymuştur.

Tablo 10. Ailelerin Eğitim Durumuna Göre Öğrencilerin Dağılımı

Eğitim Durumu	Frekans	Yüzdelerik
Okur yazar değil	10	5.0
Okur yazar	34	17.0
İlköğretim	84	42.0
Lise	26	13.0
Üniversite	39	19.5
Lisansüstü	7	3.5
Toplam	200	100.0

Şekil 5. Ailelerin Eğitim Durumuna Göre Öğrencilerin Dağılımı

4.2. Sosyal Bilgiler Dersi Kaygı Ölçeğine Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Bu başlık altında Sosyal Bilgiler Kaygı Ölçeğine yönelik elde edilen veriler yorumlanacaktır. Sosyal Bilgiler Kaygı Ölçeğine ilişkin bulgular aritmetik ortalama ve standart sapma gibi istatistiksel yöntemlerle incelenmiş, Sosyal Bilgiler Kaygı Ölçeğinin madde bazında istatistiksel değerlendirilmesi yapılmıştır. Kaygı puanları ile cinsiyet ve okul türü gibi iki farklı grubun ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık

olup olmadığı bağımsız örneklem t- Testi ile test edilmiştir. Kaygı puanları ile ailenin eğitim düzeyi ve sosyal bilgiler başarı notu arasında anlamlı bir farklılaşma görülüp görülmediği ikiden fazla grubun ortalamalarını karşılaştıran bağımsız örneklem tek yönlü Varyans Analiziyle çözümlenmiştir. Sosyal Bilgiler Kaygı Ölçeğine ilişkin verilerin yorumlanması sonucu aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

4.2.1. Öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik kaygılarına ilişkin bulgular

Araştırmanın bu bölümünde ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik kaygılarının hangi düzeyde olduğu araştırılmaktadır. Bu problemle ilgili elde edilen veriler ve yorumları şu şekildedir:

Tablo 11. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Kaygı Puanlarının Betimsel İstatistikleri

N	\bar{x}	SS
200	1.54	1.04

($1.00 < \bar{x} < 1.79$)

Tablo 11' deki veriler ele alındığında, katılımcı sayısının 200 olduğu, araştırmaya katılan öğrencilerin tespit edilen puan aralıkları göz önüne alındığında, sosyal bilgiler dersine yönelik kaygı puan ortalamalarının 1.54, standart sapmanın ise 1.04 olduğu görülmüştür. Bu durum öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik "hiçbir zaman" düzeyinde kaygı belirtisi gösterdiklerini, öğrencilerin kaygı puanlarının çok düşük düzeyde ($1.00 < \bar{x} < 1.79$) olduğunu ortaya koymuştur. Katılımcıların sosyal bilgiler dersine ilişkin çok düşük kaygı düzeyine sahip olmaları sonucu katılımcıların Sosyal Bilgiler Kaygı Ölçeğinden madde düzeyinde aldıkları puanları incelemeye geçilmiştir. Katılımcıların hangi maddeyi hangi sıklıkla seçtikleri Tablo 12 ' de gösterilmiştir.

Tablo 12. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Kaygı Ölçeğinden Madde Düzeyinde Aldıkları Puanlara İlişkin Bulgular

Maddeler	N	X	Std. Sapma	Hiçbir Zaman	Nadiren	Sık Sık	Genellikle	Her Zaman
Sosyal bilgiler dersine girmeden önce gergin ve sıkıntılı olurum.	200	1.42	.83	%72.0	%20.0	%3.0	%3.5	%1.5
Sosyal bilgiler dersine girme düşüncesi bile beni kaygılandırır.	200	1.39	.99	%82.5	%8.0	%1.0	%5.0	%3.0
Sosyal bilgiler dersiyile ilgili kelimeleri duymak beni kaygılandırır.	200	1.29	.79	%84.0	%9.5	%2.0	%2.5	%2.0
Sosyal bilgiler dersinde kendimi huzursuz hissedirim.	200	1.33	.84	%82.0	%10.0	%2.0	%4.5	%1.5
Sosyal bilgiler dersindeki etkinlikleri gerçekleştirirken öğretmenimin beni izlemesinden kaygılanırım.	200	1.67	1.22	%70.5	%11.0	%5.0	%7.5	%6.0
Sosyal bilgiler dersine girme düşüncesi beni kaygılandırır.	200	1.45	.92	%73.5	%16.5	%3.0	%5.0	%2.0
Sosyal bilgiler dersinde anlamadığım konular beni kaygılandırır.	200	2.01	1.34	%52.5	%21.0	%8.0	%9.5	%9.0
Sosyal bilgiler dersinde cevabımı bildiğim soruları bile yanıtlamaktan çekinirim.	200	1.57	1.10	%71.5	%14.5	%4.0	%5.0	%5.0
Sosyal bilgiler dersinde etkinlikleri gerçekleştirirken tehlikeli durumlardan kaygı duyarım.	200	1.69	1.24	%66.5	%19.0	%2.0	%3.5	%9.0
Sosyal bilgiler ders kitaplarını elimde aldığımında kaygılanırım.	200	1.20	.63	%88.0	%7.0	%3.0	%1.0	%1.0
Sosyal bilgiler dersindeki etkinlikleri gerçekleştirirken başıma gelebilecek olaylardan kaygı duyarım.	200	1.53	1.07	%73.5	%13.5	%3.0	%6.0	%4.0
Öğretmeni tahtada bir konu anlatırken dinlemek beni kaygılandırır.	200	1.34	.92	%84.0	%7.0	%2.5	%3.5	%3.0
Sosyal bilgiler ders kitabındaki grafikleri ve tabloları yorumlamak beni kaygılandırır.	200	1.38	.94	%81.0	%9.5	%3.0	%3.0	%3.5
Sosyal bilgiler dersi etkinliklerinde elde edeceğim sonuçları yazamama düşüncesi beni kaygılandırır.	200	1.61	1.10	%68.5	%16.5	%5.5	%4.5	%5.0
Sosyal bilgiler dersinde öğretmen bana soru soracak diye kaygılanırım.	200	1.53	1.05	%72.5	%14.0	%5.0	%4.5	%4.0
Sosyal bilgiler dersinde sorulan bir soruya yanlış cevap verme ihtimali beni kaygılandırır.	200	2.00	1.33	%52.0	%23.0	%8.0	%7.0	%10.0
Sosyal bilgiler dersinde benden daha başarılı olan öğrencilerin varlığı beni kaygılandırır.	200	1.61	1.21	%72.5	%14.0	%2.0	%3.0	%8.5
Sosyal bilgiler dersindeki etkinlikleri verilen zaman içerisinde yetiştirememekten kaygılanırım.	200	1.73	1.15	%60.0	%24.0	%4.5	%5.5	%6.0

"Sosyal bilgiler dersine girmeden önce gergin ve sıkıntılı olurum." maddesini öğrencilerin %72,0' ı hiçbir zaman, %20,0' ı nadiren, %3,0' ı sık sık, %3,5' i genellikle, %1,5' i her zaman şeklinde cevaplamıştır.

"Sosyal bilgiler dersine girme düşüncesi bile beni kaygılandırır." maddesini öğrencilerin %82,5' i hiçbir zaman, %8,0' ı nadiren, %1,0' ı sık sık, %5,0' ı genellikle, %3,0' ı her zaman şeklinde cevaplamıştır.

"Sosyal bilgiler dersiyile ilgili kelimeleri duymak beni kaygılandırır." maddesini öğrencilerin %84,0' ı hiçbir zaman, %9,5' i nadiren, %2,0' ı sık sık, %2,5' i genellikle, %2,0' ı her zaman şeklinde cevaplamıştır.

"Sosyal bilgiler dersinde kendimi huzursuz hissederim." maddesini öğrencilerin %82,0' ı hiçbir zaman, %10,0' ı nadiren, %2,0' ı sık sık, %4,5' i genellikle, %1,5' i her zaman şeklinde cevaplamıştır.

"Sosyal bilgiler dersindeki etkinlikleri gerçekleştirirken öğretmenimin beni izlemesinden kaygılanırım." maddesini öğrencilerin %70,5' i hiçbir zaman, %11,0' ı nadiren, %5,0' ı sık sık, %7,5' i genellikle, %6,0' ı her zaman şeklinde cevaplamıştır.

"Sosyal bilgiler dersine grup arkadaşlarımla çalışırken kaygılanırım." maddesini öğrencilerin %73,5' i hiçbir zaman, %16,5' i nadiren, %3,0' ı sık sık, %5,0' ı genellikle, %2,0' ı her zaman şeklinde cevaplamıştır.

"Sosyal bilgiler dersinde anlamadığım konular beni kaygılandırır." maddesini öğrencilerin %52,5' i hiçbir zaman, %21,0' ı nadiren, %8,0' ı sık sık, %9,5' i genellikle, %9,0' ı her zaman şeklinde cevaplamıştır.

"Sosyal bilgiler dersinde cevabını bildiğim soruları bile yanıtlamaktan çekinirim." maddesini öğrencilerin %71,5' i hiçbir zaman, %14,5' i nadiren, %4,0' ı sık sık, %5,0' ı genellikle, %5,0' ı her zaman şeklinde cevaplamıştır.

"Sosyal bilgiler dersinde etkinlikleri gerçekleştirirken tehlikeli durumlardan kaygı duyarım." maddesini öğrencilerin %66,5' i hiçbir zaman, %19,0' ı nadiren, %2,0' ı sık sık, %3,5' i genellikle, %9,0' ı her zaman şeklinde cevaplamıştır.

"Sosyal bilgiler ders kitaplarını elime aldığımda kaygılanırım." maddesini öğrencilerin %88,0' ı hiçbir zaman, %7,0' ı nadiren, %3,0' ı sık sık, %1,0' ı genellikle, %1,0' ı her zaman şeklinde cevaplamıştır.

"Sosyal bilgiler dersindeki etkinlikleri gerçekleştirirken başıma gelebilecek olaylardan kaygı duyarım." maddesini öğrencilerin %73,5' i hiçbir zaman, %13,5' i nadiren, %3,0' ı sık sık, %6,0' ı genellikle, %4,0' ı her zaman şeklinde cevaplamıştır.

"Öğretmeni tahtada bir konu anlatırken dinlemek beni kaygılandırır." maddesini öğrencilerin %84,0' ı hiçbir zaman, %7,0' ı nadiren, %2,5' i sık sık, %3,5' i genellikle, %3,0' ı her zaman şeklinde cevaplamıştır.

"Sosyal bilgiler ders kitabındaki grafikleri ve tabloları yorumlamak beni kaygılandırır." maddesini öğrencilerin %81,0' ı hiçbir zaman, %9,5' i nadiren, %3,0' ı sık sık, %3,0' ı genellikle, %3,5' i her zaman şeklinde cevaplamıştır.

"Sosyal bilgiler dersi etkinliklerinde elde edeceğim sonuçları yazamama düşüncesi beni kaygılandırır." maddesini öğrencilerin %68,5' i hiçbir zaman, %16,5' i nadiren, %5,5' i sık sık, %4,5' i genellikle, %5,0' ı her zaman şeklinde cevaplamıştır.

"Sosyal bilgiler dersinde öğretmen bana soru soracak diye kaygılanırım." maddesini öğrencilerin %72,5' i hiçbir zaman, %14,0' ı nadiren, %5,0' ı sık sık, %4,5' i genellikle, %4,0' ı her zaman şeklinde cevaplamıştır.

"Sosyal bilgiler dersinde sorulan bir soruya yanlış cevap verme ihtimali beni kaygılandırır." maddesini öğrencilerin %52,0' ı hiçbir zaman, %23,0' ı nadiren, %8,0' ı sık sık, %7,0' ı genellikle, %10,0' ı her zaman şeklinde cevaplamıştır.

"Sosyal bilgiler dersinde benden daha başarılı olan öğrencilerin varlığı beni kaygılandırır." maddesini öğrencilerin %72,5' i hiçbir zaman, %14,0' ı nadiren, %2,0' ı sık sık, %3,0' ı genellikle, %8,5' i her zaman şeklinde cevaplamıştır.

"Sosyal bilgiler dersindeki etkinlikleri verilen zaman içerisinde yetiştirememekten kaygılanırım." maddesini öğrencilerin %60,0' ı hiçbir zaman, %24,0' ı nadiren, %4,5' i sık sık, %5,5' i genellikle, %6,0' ı her zaman şeklinde cevaplamıştır.

Sosyal bilgiler kaygı ölçeğinden elde edilen toplam puanlar ise $\bar{x} = 27,81$, $ss=11$, 21 olarak ortaya çıkmıştır. Ölçekteki her madde için verilen cevaplar ele alındığında, öğrencilerin hiçbir zaman ve nadiren seçeneklerinde yoğunlaştıkları görülmektedir. Aynı zamanda verilen cevaplar madde madde analiz edildiğinde öğrencilerin hiçbir maddede sık sık, genellikle ve her zaman düzeyinde yoğunlaşmadıkları tespit edilmiştir. Bunun dışında sosyal bilgiler kaygı ölçeğinden elde edilen veriler incelendiğinde her zaman seçeneğinin sosyal bilgiler kaygı ölçeğinde en yüksek yüzdeliğe 16. maddede, genellikle seçeneğinin 7. madde, nadiren seçeneğinin 16. madde, hiçbir zaman seçeneğinin 10. madde, sık sık seçeneğinin 7. ve 16. maddelerde ulaştığı görülmüştür. 7. ve 16. maddeler ise öğrencilerin kaygı belirtilerinin en fazla olduğu maddeler olmuştur.

Araştırmada elde edilen bulgular madde bazında analiz edildiğinde ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik kaygı düzeylerinin sık sık, genellikle ve her zaman düzeyinde olmadığını, genel itibariyle hiçbir zaman ve nadiren düzeyinde olduğunu göstermektedir.

4.2.2. Cinsiyete göre sosyal bilgiler kaygı düzeyine ilişkin bulgular ve yorumlar

Bu başlık altında "Öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik kaygıları cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir? " problemi araştırılmaktadır. Bu problemle ilgili elde edilen veriler ve yorumları şu şekildedir:

Tablo 13. Cinsiyete Göre Sosyal Bilgiler Kaygı Düzeyine İlişkin Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları

Grup	n	t-Test			Levene's Test			
		ortalama	ss	t	df	p	F	Sig.
Kız	95	27.56	11.64	-.289	198	.773	.001	.972
Erkek	105	28.02	10.86					

Çalışmaya katılan öğrencilerin, cinsiyete göre sosyal bilgiler kaygı puanlarının bağımsız örneklem t-testi sonuçları Tablo 13' te gösterilmiştir. Levene' s testi $p=.972 >.05$ olduğundan, iki dağılımın varyanslarının benzerliği sınanmış ve varyansların homojen olduğu saptanmıştır. Tablo 13' teki bulgular, kız ve erkek öğrencilerin kaygı düzeylerinin karşılaştırılması sonucunda kız ve erkek öğrencilerin kaygı düzeylerinin ortalama değerlerinin farklı olduğunu ortaya koymuştur. Bu sonuca göre erkek öğrencilerin ortalama değeri 28,02, kız öğrencilerin ortalama değeri ise 27,56 olarak tespit edilmiştir. Bağımsız örneklem t-testi sonuçları $p=.773 >.05$ olduğundan her iki grup arasında anlamlı bir farklılık olmadığı gözlemlenmiştir. Başka bir ifadeyle cinsiyete göre öğrencilerin kaygı düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Böylelikle kız ve erkek öğrencilerin kaygı düzeylerinin benzer olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Hipotez 1' de; "cinsiyet ile öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik kaygıları arasında anlamlı bir farklılık olacağı" öngörülmüştür. Ortaya çıkan sonuçlara göre öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik kaygıları cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. H1 doğrulanmamıştır.

4.2.3. Okul türüne göre sosyal bilgiler kaygı düzeyine ilişkin bulgular ve yorumlar

Bu başlık altında "Öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik kaygıları okul türüne göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir? " problemi araştırılmaktadır. Bu problemle ilgili elde edilen veriler ve yorumları şu şekildedir:

Tablo 14. Okul Türüne Göre Sosyal Bilgiler Kaygı Düzeyine İlişkin Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları

Okul Türü	n	t-Test				Levene's Test		
		ortalama	ss	t	df	p	F	Sig.
Devlet Okulu	170	27.90	11.70	.270	198	.788	3.067	.081
Özel Okul	30	27.30	8.03					

Çalışmaya katılan öğrencilerin, okul türüne göre sosyal bilgiler kaygı puanlarının bağımsız örneklem t-testi sonuçları Tablo 14' te gösterilmiştir. Levene' s testi $p=.081 >.05$ olduğundan, iki dağılımın varyanslarının benzerliği sınanmış ve varyansların homojen olduğu saptanmıştır. Tablo 14' teki bulgular, özel okul ve devlet okulunda okuyan öğrencilerin kaygı düzeylerinin karşılaştırılması sonucunda devlet okulu ve özel okulda okuyan öğrencilerin kaygı düzeylerinin ortalama değerlerinin farklı olduğunu göstermiştir. Bu sonuca göre devlet okulunda okuyan öğrencilerin ortalama değeri 27,90, özel okulda okuyan öğrencilerin ortalama değeri ise 27,30 olarak tespit edilmiştir. Bu sonuç ortalama kaygı puanlarının birbirine yakın olduğunu göstermiştir. Bağımsız örneklem t-testi sonuçları $p=.788>.05$ olduğundan her iki grup arasında anlamlı bir farklılık olmadığı gözlemlenmiştir. Başka bir deyişle okul türüne göre öğrencilerin kaygı düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Böylece devlet okulu ve özel okulda okuyan öğrencilerin kaygı düzeylerinin benzer olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Hipotez 2' de; "okul türü ile öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik kaygıları arasında anlamlı bir farklılık olacağı" öngörülmüştür. Ortaya çıkan bulgulara göre öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik kaygıları okul türüne göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Yani her iki grup arasında anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır. H2 doğrulanmamıştır.

4.2.4. Eğitim düzeyine göre sosyal bilgiler kaygı düzeyine ilişkin bulgular ve yorumlar

Bu bölümde "Öğrencilerin ailelerinin eğitim düzeyi ile sosyal bilgiler dersine yönelik kaygı puanları arasında anlamlı bir farklılaşma var mıdır? " problemi araştırılmaktadır.

Bu problemle ilgili elde edilen betimsel istatistikler ve tek yönlü varyans analizi sonuçları ve yorumları şu şekildedir:

Tablo 15. Eğitim Durumuna Göre Sosyal Bilgiler Kaygı Düzeyine İlişkin Anova Sonuçları ve Yorumları

Eğitim Durumu	Betimsel İstatistikler			Varyans Analiz Tablosu						
	N	Ortalama	Ss	k.toplamı	Sd.	k. ortalama	F	Sig.*	Tukey	
a.Okur yazar değil	10	28.80	11.24	Gruplararası	457.111	5	91.422	.722	.608	-
b.Okur yazar	34	29.29	9.95	Gruplarıçi	24573.669	194	126.668			
c.İlköğretim	84	28.32	12.44	Toplam	25030.780	199				
d.Lise	26	27.15	10.42							
e.Üniversite	39	25.10	7.91							
f.Lisansüstü	7	30.57	19.13							
Toplam	200	27.81	11.21							

"Araştırmaya katılan örneklem grubundaki öğrencilerin sosyal bilgiler kaygı düzeyi ailelerin eğitim düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?" probleminin cevabını vermek için yapılan betimsel istatistik analizi ve istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olup olmadığını belirlemek için yapılan varyans analizi sonuçları Tablo 15' te gösterilmiştir. Tablo 15' teki veriler analiz edildiğinde, ailelerin eğitim düzeylerinin karşılaştırılmasıyla kaygı puanlarının ortalama değerlerinin farklı olduğu görülmüştür. Bu sonuca göre en yüksek ortalama lisansüstü eğitim düzeyinde, en düşük ortalama üniversite eğitim düzeyinde ortaya çıkmıştır. Ancak bu farklılıkların rastlantısal mı yoksa gerçek bir gösterge mi olduğunu belirleyebilmek için ANOVA sonuçlarını incelememiz gerekmektedir. Yapılan Varyans Analizi sonucuna göre $p=.608>.05$ olduğundan, değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır. Başka bir ifadeyle ailelerin eğitim düzeyi ile öğrencilerin kaygı düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Varyans Analizi sonuçları $p=.608>.05$ olduğundan, anlamlı bir farklılık bulunmadığı için post-hoc testi yapılmamıştır.

Hipotez 3' te; " öğrencilerin ailelerinin eğitim durumu ile sosyal bilgiler dersine ilişkin kaygı puanları arasında anlamlı bir farklılaşma olacağı" savunulmuştur. Elde edilen veriler, öğrencilerin ailelerinin eğitim durumu ile sosyal bilgiler dersine yönelik kaygı puanları arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığını göstermiştir. Başka bir ifadeyle değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır. H3 doğrulanmamıştır.

4.2.5. Başarı notuna göre sosyal bilgiler kaygı düzeyine ilişkin anova sonuçları ve yorumları

Bu bölümde " Öğrencilerin başarı notu ile sosyal bilgiler dersine yönelik kaygı puanları arasında anlamlı bir farklılaşma var mıdır? " problemi araştırılmaktadır. Bu problemle ilgili elde edilen betimsel istatistikler ve tek yönlü varyans analizi sonuçları ve yorumları şu şekildedir:

Tablo 16. Başarı Notuna Göre Sosyal Bilgiler Kaygı Düzeyine İlişkin Anova Sonuçları ve Yorumları

Başarı Notu	Betimsel İstatistikler			Varyans Analiz Tablosu						
	N	Ortalama	Ss	k.toplamı	Sd.	k. ortalama	F	Sig.*	Tukey	
a. 0-44	3	28.00	9.16	Gruplararası	1247.606	3	91.422	3.427	.018	b-c*, b-d*
b. 45-54	22	34.77	12.16	Gruplarıçi	23783.147	196	126.668			
c. 55-85	84	27.46	11.83	Toplam	25030.780	199				
d.85-100	91	26.43	9.93							
Toplam	200	27.81	11.21							

"Araştırmaya katılan örneklem grubundaki öğrencilerin sosyal bilgiler kaygı düzeyi başarı notuna göre farklılaşmakta mıdır?" probleminin cevabını vermek için yapılan betimsel istatistik analizi ve istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olup olmadığını belirlemek için yapılan varyans analizi sonuçları Tablo 16' da gösterilmiştir. Tablo 16' daki veriler analiz edildiğinde, başarı notu karşılaştırılması sonucunda kaygı puanlarının ortalama değerlerinin farklı olduğu gözlemlenmiştir. Bu sonuca göre en yüksek ortalama değer 45-54 puan aralığında, en düşük ortalama değer 85-100 puan aralığında görülmüştür. Fakat bu farklılıkların rastlantısal mı yoksa istatistiksel olarak gerçek bir gösterge mi olduğunu belirleyebilmek için ANOVA sonuçlarını incelememiz gerekmektedir. Varyans Analizi sonuçları $p=.018<.05$ olduğundan, değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Başka bir deyişle başarı

notu ile öğrencilerin kaygı düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermektedir. Yapılan incelemelere göre Varyans Analizi sonuçları $p=0.018<0.05$ olduğundan, değişkenler arasında anlamlı bir farklılık göze çarpmaktadır. Bu farklılığın varyans analizi karşılaştırılan grupların hangileri arasında olduğunu bulmak amacıyla post- hoc testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda farklılığın 45-54 (ort=34,77) puan aralığı ile 55-84 puan aralığı arasında bulunduğu ve 45-54 puan aralığında yer alanlar lehine olduğu, diğer farklılığın 45-54 (ort=34,77) puan aralığı ile 85-100 (ort=26,43) puan aralığı arasında bulunduğu ve 45-54 puan aralığında yer alanlar lehine olduğu tespit edilmiştir.

Hipotez 4' te; "öğrencilerin sosyal bilgiler dersine ilişkin kaygılarının sosyal bilgiler başarı notuna göre anlamlı bir farklılaşma göstereceği" savunulmuştur. Analizler sonucunda, öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik kaygılarının sosyal bilgiler başarı notuna göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmüştür. Başarı notu ile öğrencilerin kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Yani H4 desteklenmiştir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

V. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmanın ana problemini; ortaokul 5. sınıfta okuyan öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik kaygılarının hangi düzeyde olduğu oluşturmaktadır. Bu araştırma Bingöl ilinde öğrenim gören ortaokul 5. sınıf öğrencilerine uygulanmıştır. 2017-2018 eğitim-öğretim yılı 2. döneminde Bingöl ilinde bulunan 4 farklı devlet ortaokulu ve 1 farklı özel ortaokul 5. sınıf öğrencilerinden oluşan 200 öğrencinin Sosyal Bilgiler Kaygı Ölçeğinden aldığı puanlar çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmiştir. Ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine ilişkin kaygı düzeyini tespit etmeyi amaçlayan bu araştırma sonucunda çeşitli bulgulara ulaşılmıştır. Ulaşılan bulgular ve ilgili tartışmalar şu şekildedir:

Araştırmanın birinci alt probleminde; "öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik kaygıları hangi düzeydedir?" problemi incelenmiş, elde edilen sonuçlar göstermiştir ki (bkz. Tablo 11), öğrenciler çok düşük kaygı düzeyine sahiptir ($1.00 < \bar{x} < 1.79$). Araştırmanın birinci alt problemiyle ilgili yapılan çalışmalar ve tartışmaları aşağıda belirtilmiştir.

Doğan ve Çoban (2009) tarafından Eğitim Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin, öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları ile kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi adlı çalışmada, öğrencilerin kaygı düzeylerinin düşük olduğu saptanmıştır.

Yapılan diğer bir çalışmada ise Dulkadir (2017) 8. sınıf öğrencilerinin matematik sınav kaygısını incelemiştir. İlgili çalışmaya toplam 375 öğrenci katılmıştır. Araştırma sonucunda, öğrencilerin kaygı düzeylerinin "sık sık" düzeyinde yoğunlaştığı görülmüştür.

Özet olarak farklı dallarda yapılan çalışmalarda farklı sonuçların ortaya çıktığı belirlenmiştir. Bu çalışmada, ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik kaygılarının çok düşük düzeyde olduğu saptanmıştır.

Araştırmanın ikinci alt probleminde; "öğrencilerin sosyal bilgiler dersine ilişkin kaygıları cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?" problemi araştırılmış, ortaya çıkan sonuçlar göstermiştir ki (bkz. Tablo 13), kız ve erkek öğrencilerin kaygı düzeyleri benzerdir ($p=.773>.05$). Araştırmanın ikinci alt problemiyle ilgili yapılan çalışmalar ve tartışmaları aşağıda belirtilmiştir.

Tuncer ve Yılmaz (2016) tarafından yapılan çalışmada, ortaokul öğrencilerinin matematik dersine ilişkin tutum ve kaygılarına yönelik görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Yapılan araştırma sonucunda, cinsiyet değişkenine göre matematik dersi tutum ve kaygı puanları istatistiksel bir anlamlılık göstermemiştir.

Kağıtçı (2014) tarafından yapılan çalışmada, cinsiyet değişkenine göre ortaokul öğrencilerinin fen bilimleri dersine yönelik kaygı puanlarının anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır.

Araştırmamızda Kağıtçı, Tuncer ve Yılmaz'ın araştırmalarıyla benzer bir sonuç ortaya çıkmış, sosyal bilgiler kaygı düzeyi cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir.

Araştırmanın üçüncü alt probleminde; "öğrencilerin sosyal bilgiler dersine ilişkin kaygıları okul türüne göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?" problemi araştırılmış, ortaya çıkan sonuçlar göstermiştir ki (bkz. Tablo 14), her iki grup arasında anlamlı bir farklılık yoktur ($p=.788>.05$). Araştırmanın üçüncü alt problemiyle ilgili yapılan çalışmalar ve tartışmaları aşağıda belirtilmiştir.

Duymaz (2013) özel ve resmi ortaokulların yedinci sınıf öğrencilerinin matematik kaygı düzeylerini incelediği çalışmasında, 7. sınıf öğrencilerinin matematik dersine ilişkin kaygı düzeylerini demografik değişkenler açısından ele almıştır. Elde edilen bulgular, matematik kaygı düzeyinin okul türüne göre anlamlı bir farklılık göstermediğini ortaya çıkarmıştır.

Yenilmez ve Özbey' in demografik değişkenlerin, özel okul ve devlet okulunda öğrenim gören ilköğretim öğrencilerinin matematik dersine ilişkin kaygılarının incelendiği çalışmada, öğrencilerin matematik kaygı düzeyinin okul türüne göre anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır.

Sonuç olarak Duymaz, Yenilmez ve Özbey' in çalışmalarıyla benzer bir sonuç görülmüş ve sosyal bilgiler kaygı düzeyinin, özel okul ve devlet okuluna göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Araştırmanın dördüncü alt probleminde; "öğrencilerin ailelerinin eğitim durumu ile sosyal bilgiler dersine ilişkin kaygı puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?" problemi incelenmiş, elde edilen veriler (bkz. Tablo 15), istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma olmadığını ortaya çıkarmıştır ($p=.608>.05$). Araştırmanın dördüncü alt problemiyle ilgili yapılan çalışmalar ve tartışmaları aşağıda belirtilmiştir.

Yenilmez ve Özabacı (2003) tarafından yapılan çalışmada, demografik değişkenlerin, yatılı öğretmen okulunda okuyan öğrencilerin matematik tutumları ve matematik kaygı puanları ile ilişkisinin belirlenmesi hedeflenmiştir. Araştırmada, matematik kaygı puanlarının anne- baba eğitim düzeyine göre farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

Duymaz (2013) özel ve resmi ortaokulların yedinci sınıf öğrencilerinin matematik kaygı düzeylerinin anne- baba eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşmıştır.

Araştırmanın bu alt probleminde Duymaz, Yenilmez ve Özabacı tarafından yapılan çalışmalarla benzer sonuçlara ulaşılmıştır.

Araştırmanın beşinci alt probleminde; "öğrencilerin sosyal bilgiler dersine ilişkin kaygıları sosyal bilgiler başarı notuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?" problemi incelenmiş, analizler sonucu (bkz. Tablo 16), başarı notu ile öğrencilerin kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşma gözlemlenmiştir ($p=.018<.05$). Araştırmanın beşinci alt problemiyle ilgili yapılan çalışmalar ve tartışmaları aşağıda belirtilmiştir.

Kağıtçı (2014) tarafından yapılan araştırmada, fen bilimleri dersinde başarılı olduğunu düşünen öğrencilerin kaygı düzeylerinin, orta düzey ve başarısız olduğunu düşünen öğrencilerin kaygı düzeylerine göre daha düşük olduğunu tespit etmiştir.

Yapılan araştırmaların sonuçlarında da olduğu gibi; sosyal bilgiler başarı notu yükseldikçe öğrencilerin özgüvenleri artmakta ve kaygı düzeyleri düşmekte, sosyal bilgiler başarı notu düştükçe öğrencilerin özgüvenleri azalmakta ve kaygı düzeyleri yükselmektedir şeklinde ifade edebiliriz.

Elde edilen bulgular ve ilgili tartışmalardan sonra bu bölümde, araştırma sonucu ortaya çıkan sonuçlar ve bu sonuçlara dayalı olarak ortaya konulan öneriler aşağıda detaylı bir şekilde ele alınmıştır.

5.1. Sonuçlar

Sosyal Bilgiler Kaygı Ölçeğine ilişkin sonuçlar şu şekilde özetlenebilir:

- a. Ortaokul 5. sınıf ğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik kaygı düzeylerinin sık sık, genellikle ve her zaman düzeyinde olmadığını, genel itibariyle hiçbir zaman ve nadiren düzeyinde olduğunu ortaya koymuştur. "Sosyal bilgiler dersinde anlamadığım konular beni kaygılandırır." ve " Sosyal bilgiler dersinde sorulan bir soruya yanlış cevap verme ihtimali beni kaygılandırır." maddeleri öğrencilerin kaygı belirtilerinin en fazla olduğu maddeler olarak kayıtlara geçmiştir.
- b. Kız ve erkek öğrencilerin kaygı düzeylerinin ortalama değerlerinin farklı olduğu ortaya çıkmıştır. Erkek ğrencilerin ortalama değeri 28,02, kız öğrencilerin ortalama değeri ise 27,56 olarak tespit edilmiştir. Cinsiyete göre öğrencilerin kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Yani kız ve erkek öğrencilerin kaygı düzeylerinin benzer olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($p>.05$).
- c. Devlet okulu ve özel okulda okuyan öğrencilerin kaygı düzeylerinin karşılaştırılması sonucunda devlet okulu ve özel okulda okuyan öğrencilerin kaygı düzeylerinin ortalama değerlerinin farklı olduğu gözlemlenmiştir. Devlet okulunda okuyan öğrencilerin ortalama değerinin 27,90, özel okulda okuyan öğrencilerin ortalama değerinin ise 27,30 olduğu grlmştr. Ancak okul türüne göre öğrencilerin kaygı düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermemiştir ($p>.05$).
- d. Ailelerin eğitim düzeylerinin karşılaştırılması sonucunda kaygı düzeylerinin ortalama değerlerinin farklı olduğu grlmştr. En yüksek ortalama değer lisansüstü eğitim düzeyinde, en düşük ortalama değer ise niversite eğitim düzeyinde ortaya çıkmıştır. Varyans Analizi sonucunda değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı grlmştr. Yani ailelerin eğitim durumu ile öğrencilerin kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p>.05$).
- e. Başarı notu karşılaştırılması sonucunda kaygı düzeylerinin ortalama değerlerinin farklı olduğu tespit edilmiştir. En yüksek ortalama değere 45-54

puan aralığında, en düşük ortalama değere 85-100 puan aralığında rastlanılmıştır. Varyans Analizi sonuçları değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğunu göstermiştir. Öğrencilerin kaygı düzeyleri, başarı notuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<.05$).

Demografik özelliklere ilişkin sonuçlar ise şu şekilde sıralanabilir:

- a. Araştırmaya katılan öğrencilerin % 52,5' i erkek, % 47,5' i kız öğrencilerden oluşmaktadır. Erkek öğrencilerin kız öğrencilerden sayısal olarak fazla olduğu fakat cinsiyete göre dağılımının birbirine yakın olduğu görülmektedir.
- b. % 1,5' in 0-44 arası, %11,0' in 45-54 arası, % 42,0' in 55-84 arası, % 45,5' in 85-100 arası sosyal bilgiler başarı notu dağılımı olduğu görülmektedir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu sosyal bilgiler dersinden 0 -44 üzeri bir puan almıştır.
- c. Okul türüne göre öğrencilerin % 85,0' ı devlet okulunda, % 15,0' ı ise özel okulda öğrenim görmektedir. Özel okulda okuyan öğrenci sayısının devlet okulunda okuyan öğrenci sayısından daha az olduğu gözlemlenmiştir.
- d. Örneklem grubundaki ailelerin eğitim düzeyinin % 5,0' inin okur yazar olmadığı, %17,0' inin okur yazar olduğu ve % 42,0' inin ilköğretim, % 13,0' inin lise, %19,5' inin üniversite, % 3,5' inin lisansüstü mezunu olduğu saptanmıştır.

5.2. Öneriler

Yapılan araştırma sonucunda ortaya çıkan öneriler şu şekildedir:

1. Ortaokul 5. sınıf öğrencilerine uygulanan bu çalışma, farklı kademelerdeki öğrencilere uygulanabilir.
2. Ebeveynlere öğrencilerin kaygı düzeylerinin azaltılması için eğitim ve destek verilmelidir.
3. Öğrencilere kaygıyla başa çıkma stratejileri öğretilmelidir.
4. Örneklem grubunda yer alan devlet ve özel okulundaki öğrenci sayısının birbirine yakın olması sağlanabilir.
5. Farklı gruplar üzerinde yapılan benzer çalışmalar farklı sonuçlar doğurabilir.

6. Örneklem grubundaki okul ve öğrenci sayısı artırılarak daha fazla örneklem grubuna ulaşılabilir.
7. Öğrencilerin kaygı belirtilerinin en fazla olduğu "Sosyal bilgiler dersinde anlamadığım konular beni kaygılandırır." maddesi göz önünde bulundurularak müfredat programı sadeleştirilerek, öğrencilerin hazır bulunuşluk seviyesine uygun hale getirilmelidir.
8. Değişken sayısı artırılarak sosyal bilgiler kaygı düzeyi farklı değişkenler (devam- devamsızlık durumu, sosyo- ekonomik düzey, kardeş sayısı, anne-baba tutumu vb.) açısından ele alınabilir.
9. Öğrencilerin kaygı belirtilerinin en fazla olduğu "Sosyal bilgiler dersinde sorulan bir soruya yanlış cevap verme ihtimali beni kaygılandırır." maddesi göz önünde bulundurularak öğretmenlerin derslerde daha güler yüzlü, sabırlı, teşvik edici ve hoşgörülü bir yaklaşım sergilemeleri beklenmektedir.
10. Ailelerin kaygı düzeyi yüksek öğrencilere başarılı olma noktasında baskı yapmamaları, onlara iyi örnek olmaları ve motive edici davranışlarda bulunmaları beklenmektedir.
11. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin anket formunun geliştirilmesine yönelik görüşleri alınmalı ve bu görüşler doğrultusunda anket formu tekrar geliştirilmeli ve benzer çalışmalar yeni anket formuna göre yapılmalıdır.
12. Sosyal bilgiler kaygısıyla ilgili öğretmenlere, velilere ve öğrencilere kaygıyı etkileyen değişkenler ile ilgili seminerler verilerek bu konuda gerekli hassasiyete sahip olmaları sağlanmalıdır.
13. Anne -baba ile öğretmenler işbirliği içinde olarak çocuğa okulda güven ortamında olduğunu hissettirmelidir.
14. Öğrencilerin okul kaygısını gidermek konusunda en büyük görev öğretmenlere düşmektedir. Ayrıca, derslerin verimli geçirilmesinin sorumluluğu da yine öğretmenlerdedir. Bunun için bir öğretmenin sınıfı iyi idare edebilmesi oldukça önemlidir. Sınıf yönetiminde, derste istenmeyen bir durum olmadan, derslerin pozitif ve öğretici geçmesini sağlamak için öğretmen adaylarına bu konuda gerekli eğitimler verilmelidir.

KAYNAKÇA

- Akgün, A., Gönen, S., Aydın, M., (2007). İlköğretim Fen ve Matematik Öğretmenliği Öğrencilerinin Kaygı Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 6, 283-299.
- Akyüz, Y. (2008). *Türk Eğitim Tarihi*. 12. baskı. Ankara, Pegem Akademi.
- Aral, N. (1997). *Fiziksel İstismar ve Çocuk*. Ankara, Tekışık Veb Ofset Tesisleri.
- Aydın, M. ve Keskin, İ. (2017). 8. Sınıf Öğrencilerinin Matematik Kaygı Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Dicle Üniversitesi, Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi, Kastamonu Eğitim Dergisi, 25, s.1801-1818.
- Bacanlı, F. ve Sürücü, M. (2006). İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Sınav Kaygıları ve Karar Verme Stilleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 45, s:8-10.
- Bacanlı, H. (2003). *Gelişim ve Öğrenme*. 7. baskı. Ankara, Nobel Yayın ve Dağıtım.
- Başarı, D. (1990). Ortaokul Son Sınıf Öğrencilerinde Sınav Kaygısı, Durumluk Kaygı, Akademik Başarı ve Sınav Başarısı Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, H. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Baymur, F. (1993). *Genel Psikoloji*. 10. baskı. İstanbul, İstanbul Yayınevi.
- Bilgili, A. S. (2006). Geçmişten Günümüze Sosyal Bilimler ve Sosyal Bilgiler, İsmail H. Demircioğlu (Editör). *Sosyal Bilgilerin Temelleri*. Ankara. Pegem Yayınları, s:4-32.
- Budak, S. (2003). *Psikoloji Sözlüğü*. 1. baskı. Ankara, Bilim ve Sanat Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş. (1997). Araştırmaya Yönelik Kaygı Ölçeğinin Geliştirilmesi. Eğitim Yönetimi, 4, s: 453-464.
- Cüceloğlu, D. (2005). *İnsan ve Davranışı*. 13. baskı. İstanbul, Remzi Kitapevi.
- Çifter, İ. (1985). *Psikiyatri I*. Ankara, Gata Eğitim Yayınları.
- Demirel, Ö. (2012). *Öğretim ilke ve Yöntemleri*. 19. baskı. Ankara, Pegem Akademi.
- Doğanay, A. (2005). Sosyal Bilgiler Öğretimi, Cemil Öztürk ve Dursun Dilek (Editörler). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*. 5. baskı. Ankara, Pegem Yayıncılık.

- Doğan, T. ve Çoban, A. (2009). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları ile Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Eğitim ve Bilim 2009, Cilt 34, Sayı 153.
- Dulkadir, K. (2017). *Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Matematik Sınavı Kaygısı*. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Duymaz, İ. (2013). *Resmi ve Özel Ortaokulların 7. Sınıf Öğrencilerinin Matematik Kaygı Düzeylerinin Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- Erden, M. (tarihsiz). Sosyal Bilgiler Öğretimi. İstanbul, Alkım Yayınevi, s.5-6.
- Ertürk, S. (1972). *Eğitimde program geliştirme*. 5. baskı. Ankara, Yelkentepe Yayınları.
- Fidan, N. (2012). *Okulda Öğrenme ve Öğretme*. 3. baskı. Ankara, Pegem Yayınları.
- Girgin, G. (1990). *Farklı Sosyo-Ekonomik Kesimden 13-15 Yaş Grubu Öğrencilerde Kaygı Alanları ve Kaygı Düzeylerinin Başarıyla İlişkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Gömlüksiz, M. N. ve Yüksel, Y. (2003). *İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Fen Bilgisi Dersine İlişkin Kaygılarının İncelenmesi*. Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları, Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Elazığ.
- Gümüş, A. (1997). *Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Kaygı Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kağıtçı, B. ve Kurbanoglu, N. İ. (2013). *Fen ve Teknoloji Dersine Yönelik Kaygı Ölçeğinin Geliştirilmesi: Güvenirlilik ve Geçerlik Çalışması*. Journal of Turkish Science Education, 10(3), 95-107.
- Kağıtçı, B. (2014). *Fen Dersine İlişkin Kaygı Ölçeği Geliştirilmesi ve Ortaokul Öğrencilerinin Fen Dersi Kaygı Puanları İle Tutum Puanlarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. 21. baskı. Ankara, Nobel Yayınevi.
- Kaya, M. ve Varol, K. (2004). İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Durumluk-Sürekli Kaygı Düzeyleri ve Kaygı Nedenleri (Samsun örneği). Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 17, s:31-63.

- Kazancı, O. (1989). Eğitim Psikolojisi, Kuram ve İlkelerden Uygulamaya. 1. baskı. Ankara, Kazancı Kitap Ticaret A.Ş.
- Kinay, İ. (2011). *İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin Matematik Dersine Yönelik Korkuları*. Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Diyarbakır.
- Korkmaz, İ. (2014). Eğitim Programı: Tasarımı ve Geliştirilmesi, Doğanay, A. (Editör). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. 9. baskı. Ankara, Pegem Akademi.
- Köknel, Ö. (1989). *Kaygı Bozuklukları Genel ve Klinik Psikiyatri*. 1. baskı. İstanbul, Nobel Tıp Yayını.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2005). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (4 ve 5. Sınıflar)*. TTKB, Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2015). *Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 4.5.6. ve 7.Sınıflar*.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2018). *Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 4.5.6. ve 7.Sınıflar*. (<http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/201812103847686-SOSYAL%20B%C4%B0LG%C4%B0LER%20%C3%96%C4%9ERET%C4%B0M%20PROGRAMI%20.pdf>; 30 Ağustos 2018 tarihinde ulaşılmıştır).
- NCSS. (1993 January; February). The Social Studies Professional, Washington DC, National Council For Social Studies.
- Onur, M. (2016). Öğrenmeyi Etkileyen Faktörler, Onur, M., Yayıcı, L., Şanal, M., (Editörler). *Öğretim ilke ve Yöntemleri*. 1. baskı. Ankara, Pegem Yayınları.
- Ök, M. (1990). *13-15 Yaş Grubu Ortaöğretim Öğrencilerinde Kaygı Düzeyi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Öner, N. (1990). Sınav Kaygısı Envanteri El Kitabı. İstanbul, Yüksek Öğretimde Rehberliği Tanıtma ve Rehber Yetiştirme Vakfı.
- Özden, Y. (2011). *Öğrenme Ve Öğretme*. 11. baskı. Ankara, Pegem Akademi Yayıncılık.
- Özgüven, İ. (1994). *Psikolojik Testler*. 3. baskı. Ankara, PDREM Yayınları.
- Öztürk, C. (2012). *Sosyal Bilgiler Öğretimi, Demokratik Vatandaşlık Eğitimi*. 3. baskı. Ankara, Pegem Akademi.

- Özusta, Ş. (1993). *Çocuklar İçin Durumluk Sürekli Kaygı Envanterinin Uyarılama, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Safran, M. (2011). Sosyal Bilgiler Öğretimine Bakış, Bayram Tay ve Abdullah Öcal (Editörler). *Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi*, 2. baskı, Ankara, Pegem Akademi, s.2-15.
- Selçuk, Z. (2004). *Gelişim ve Öğrenme*. 10. baskı. Ankara, Nobel Yayın Dağıtım.
- Senemoğlu, N. (2004). *Gelişim, Öğrenme ve Öğretim*. 10. baskı. Ankara, Gazi Kitabevi.
- Sönmez, V. (1998). *Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Öğretmen Kılavuzu*. 2. baskı. Ankara, Anı Yayıncılık.
- Sönmez, V. (2005). *Hayat ve Sosyal Bilgiler Öğretimi Öğretmen kılavuzu*. 5. baskı, Ankara, Anı Yayıncılık.
- Spielberger, C. (1972). *Theory and Research in Anxiety*. New York, Academic Press.
- Suner, E, F. (2000). *Farklı Liselerdeki Ergenlerin Benlik Saygısı, Akademik Başarı ve Sürekli Kaygı Düzeyi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Taş, Y. (2006). *Kaygı nedir?* Bilkent Üniversitesi Öğrenci Gelişim ve Danışma Merkezi, Bilkent, Ankara.
- Tezcan, M. (2018). *Eğitim Sosyolojisi*. 18. baskı. Ankara, Anı Yayıncılık.
- Tuncer, M. ve Yılmaz, Ö. (2016). *Ortaokul öğrencilerinin matematik dersine yönelik tutum ve kaygılarına ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi*. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 13(2), 47-64.
- Tümerdam, R. (2007). *Kimya Son Sınıf Öğrencilerinin Kaygılarını Etkileyen Etmenler*. Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 6, s:32-45.
- Türk Dil Kurumu (2018). *Kaygının Tanımı*. (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=KAYGI; 30 Ağustos 2018 Tarihinde ulaşılmıştır).
- Varış, F. (1991). *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara, A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayını.
- Varol, Ş. (1990). *Lise Son Sınıfı Öğrencilerinin Kaygı Düzeylerini Etkileyen Bazı Etmenler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.

Yenilmez, K. ve Özabacı, Ş, N. (2003). *Yatılı Öğretmen Okulu Öğrencilerinin Matematik İle İlgili Tutumları Ve Matematik Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma*. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Yıl: 2003 (2) Sayı: 14, s: 132.

Yenilmez, K. ve Özbey, N. (2006). *Özel Okul ve Devlet Okulu Öğrencilerinin Matematik Kaygı Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma*. Eğitim Fakültesi Dergisi XIX (2), s: 431-448.

EKLER

EK 1. Etik Kurul Kararı

Evrak Tarih ve Sayısı: 30/04/2018-260997

T.C.

FIRAT ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ

Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu

Sayı :97132852/050.01.04/

Konu :Dr. Öğr. Üyesi Feyzullah EZER (Yük. Lis. Öğr. Erdem BEZGİN)

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALINA

İlgi :26/03/2018 tarihli, 255123 sayılı ve "Yüksek Lisans(Erdem BEZGİN)" konulu yazı

Anabilim Dalınız Dr. Öğr. Üyesi Feyzullah EZER yönetiminde, Yük. Lis. Öğr. Erdem BEZGİN'e ait "**Ortaokul 5. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Kayıtlarının İncelenmesi**" konulu çalışma ile ilgili Etik Kurul Kararı ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

e-imzalıdır.
Prof. Dr. Mustafa KAPLAN
Kurul Başkanı

Not : Araştırmacıların TÜBİTAK'a yapılacak başvurular için, tüm üyelerin ıslak imzalarının bulunduğu etik kurul kararını talep etmeleri gerekmektedir.

EK :

Etik Kurul Kararı 1 (bir) sayfa

Firat Üniversitesi Rektörlüğü 23119 ELAZIĞ/TÜRKİYE
Tel: 0 (424) 237 00 00 Faks: 0 424 2122717
E-Posta: Elektronik ağı:http://www.firat.edu.tr

Ayrıntılı bilgi için irtibat : Teslime ÖZKILIÇ

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

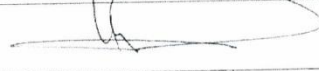
T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu Başkanlığı

ETİK KURUL KARARI

TOPLANTI TARİHİ	TOPLANTI SAYISI	KARAR NO	ÇALIŞMACININ ADI SOYADI
19.04.2018	08	35	Dr. Öğr. Üyesi Feyzullah EZER

KARAR

“Ortaokul 5. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Kaygılarının İncelenmesi” konulu çalışma etik kurulumuzda görüşülmüş olup; çalışmanın etik kurallara uygun olduğuna oybirliğiyle karar verilmiştir.

Prof. Dr. Mustafa KAPLAN (Başkan)			
Prof. Dr. Demet ÇİÇEK (Üye)	İmza	Prof. Dr. Figen DEVECİ (Üye)	İmza
Prof. Dr. Erdal TAŞKIN (Üye)	İmza	Prof. Dr. Nuri GÖMLEKSİZ (Üye)	Bulunmadı
Doç. Dr. Funda GÜLCÜ BULMUŞ (Üye)	İmza	Doç. Dr. Süleyman İLHAN (Üye)	İmza
Doç. Dr. İrfan EMRE (Üye)	İmza	Doç. Dr. Sebahattin DEVECİOĞLU (Üye)	Bulunmadı
Doç. Dr. Özge HANAY (Üye)	İmza	Doç. Dr. Taner YILDIRIM (Üye)	İmza
Dr. Öğr. Üyesi Nurhan HALİSDEMİR (Üye)	Bulunmadı	Dr. Öğr. Üyesi Mehmet TUZCU (Üye)	İmza

EK 2. Araştırma İzin Belgesi

T.C.
BİNGÖL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 48605746-44-E.10107372
Konu : Anket Uygulanması

24/05/2018

FIRAT ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İlgi : a) 21/05/2018 tarihli ve 11611387/044/76844 sayılı yazı.
b) 22/05/2018 tarihli ve 48605746-44-E.9972770 sayılı olur.

İlgi (a) yazınız ekinde alınan Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Erdem BEZGİN'in "Ortaokul 5. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Kaygılarının İncelenmesi" konulu anket çalışmasının, ilimizdeki okullarda uygulanması ilişkin talebi, ilgi (b) Makam Onayı ile uygun görülmüş olup İl Millî Eğitim Müdürlüğü tarafından mühürlenmiş uygulanacak görüşme formlarının birer örneği kapalı zarf içerisinde ilişikte gönderilmiştir.

Bilimsel veri toplamak amacıyla ekte gönderilen anket çalışmasının tamamlanmasından itibaren en geç 2 hafta içerisinde, CD'ye kayıtlı olarak bir örneğinin ilişikte gönderilen (Ek-1) formu ile birlikte Valiliğimize (İl Millî Eğitim Müdürlüğü) gönderilmesi hususunda;

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Cevat GÜN
Vali a.
Vali Yardımcısı

EKLER:

- 1-Valilik Onayı (1 adet)
- 2-Araştırma Değerlendirme Ek-2 Formu (1 adet)
- 3-Taahhütname Ek-1 Formu (1 adet)
- 4-Anket Formu (2 Sayfa)

BİNGÖL İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ
Adres: Hükümet Konağı Kat:3 12090 BİNGÖL
Tel: (426) 213 25 85 – 214 31 09 Fax: (426) 213 48 47

e-posta: bingolmem@meb.gov.tr
Web adr: http://bingol.meb.gov.tr
Bilgi için: Yakup ELALTUNKARA

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden f328-0196-36ce-8b3e-d413 kodu ile teyit edilebilir.

EK 3. Araştırmada Kullanılan Anket Formu

ORTAOKUL 5. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ ANKETİ

Değerli Veliler,
Bu çalışmanın amacı, ortaokul 5. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin sosyal bilgiler eğitimiyle ilgili görüş ve düşüncelerini ortaya koymaktır. Ankette bulunan sorulara vereceğiniz cevaplar tarafımızca saklı tutulacak ve tamamen bilimsel amaçlı olarak kullanılacaktır.
Bu anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm kişisel bilgilerin elde edilmesi amacıyla hazırlanan sorulardan; ikinci bölüm ise sosyal bilgiler eğitimi hakkındaki görüş ve düşüncelerinizi belirleme amacıyla hazırlanan sorulardan meydana gelmektedir.
Anket sonuçlarının sağlıklı olabilmesi için soruları samimi ve doğru olarak yanıtlamanız gerekmektedir. Lütfen anketlerin üzerine isim belirtmeyiniz.
İlgi ve yardımlarınız için şimdiden teşekkür ederiz.

İletişim Bilgileri
Telefon: [Redacted]
Mail: [Redacted]

Erdem BEZGİN
Sosyal Bilgiler Öğretmeni

BİRİNCİ BÖLÜM

Cinsiyet	Kız ()	Erkek ()				
Okul Türü	Devlet Okulu ()	Özel Okul ()				
Sosyal Bilgiler 1.dönem başarı notu	0-44 ()	45-54 ()	55-84 ()	85-100 ()		
Ailenin Eğitim Düzeyi	Okur yazar değil ()	Okur yazar ()	İlköğretim ()	Lise ()	Üniversite ()	Lisans üstü ()

İKİNCİ BÖLÜM

Bu bölümde sosyal bilgiler eğitimine ilişkin görüşlerinizi öğrenmek amacıyla çeşitli sorular verilmiştir. Lütfen bu soruları kendi düşünceleriniz doğrultusunda;
1-Hiçbir Zaman, 2-Nadiren, 3-Sık sık, 4-Genellikle, 5-Her Zaman, seçeneklerinden birini tik (X) koyarak cevaplandırınız.

SORU NO	SORULAR	Hiçbir Zaman	Nadiren	Sık sık	Genellikle	Her Zaman
1.	Sosyal Bilgiler dersine girmeden önce gergin ve sıkıntılı olurum.					
2.	Sosyal Bilgiler dersine girme düşüncesi bile beni kaygılandırır.					
3.	Sosyal Bilgiler derisiyle ilgili kelimeleri duymak beni kaygılandırır.					
4.	Sosyal Bilgiler dersinde kendimi huzursuz hissedirim.					
5.	Sosyal Bilgiler dersindeki etkinlikleri gerçekleştirirken öğretmenimin beni izlemesinden kaygılanırım.					
6.	Sosyal Bilgiler dersine grup arkadaşlarımla çalışırken kaygılanırım.					
7.	Sosyal Bilgiler dersinde anlamadığım konular beni kaygılandırır.					
8.	Sosyal Bilgiler dersinde cevabını bildiğim soruları bile yanıtlamaktan çekinirim.					
9.	Sosyal Bilgiler dersinde etkinlikleri gerçekleştirirken tehlikeli durumlardan kaygı duyarım.					
10.	Sosyal Bilgiler ders kitabını elimde aldığımda kaygılanırım					
11.	Sosyal Bilgiler dersindeki etkinlikleri gerçekleştirirken başıma gelebilecek olaylardan kaygı duyarım.					
12.	Öğretmeni tahtada bir konu anlatırken dinlemek beni kaygılandırır.					
13.	Sosyal Bilgiler ders kitabındaki grafikleri ve tabloları yorumlamak beni kaygılandırır.					
14.	Sosyal Bilgiler dersi etkinliklerinde elde edeceğim sonuçları yazamama düşüncesi beni kaygılandırır.					
15.	Sosyal Bilgiler dersinde öğretmen bana soru soracak diye kaygılanırım.					
16.	Sosyal Bilgiler dersinde sorulan bir soruya yanlış cevap verme ihtimali beni kaygılandırır.					
17.	Sosyal Bilgiler dersinde benden daha başarılı olan öğrencilerin varlığı beni kaygılandırır.					
18.	Sosyal Bilgiler dersindeki etkinlikleri verilen zaman içerisinde yetiştirememekten kaygılanırım.					

EK 4. Ölçek İzin Belgesi

24.10.2018

Gmail - ölçek izni

erdm bzgn <erdm.bzgn1453@gmail.com>

ölçek izni

4 ileti

erdm bzgn <erdm.bzgn1453@gmail.com>
Alıcı: kurbanoglu@sakarya.edu.tr

22 Haziran 2018 11:04

İzzet hocam merhaba.Fırat Üniversitesinde Sosyal Bilgiler alanında Yüksek Lisans yapıyorum. Ortaokul 5.sınıf öğrencilerinin kaygılarının incelenmesi çalışmamda geliştirmiş olduğunuz fen dersine yönelik kaygı ölçeğini kullanmak istiyorum.
Danışmam hocam sizin çalışmanızın ölçeğinin kullanılabilir nitelikte olduğunu ve kullanılabilirliğini söyledi. Bu kapsamda geliştirdiniz ölçeği kullanabilir miyim?
Bu konuda yardımcı olabilirsiniz çok sevinirim.
Saygılarımla

Namudar İzzet Kurbanoğlu <kurbanoglu@sakarya.edu.tr>
Alıcı: erdm bzgn <erdm.bzgn1453@gmail.com>

23 Haziran 2018 00:30

Kullanabilirsiniz...

iyi çalışmalar

22 Haziran 2018 11:04 tarihinde erdm bzgn <erdm.bzgn1453@gmail.com> yazdı:
İzzet hocam merhaba.Fırat Üniversitesinde Sosyal Bilgiler alanında Yüksek Lisans yapıyorum. Ortaokul 5.sınıf öğrencilerinin kaygılarının incelenmesi çalışmamda geliştirmiş olduğunuz fen dersine yönelik kaygı ölçeğini kullanmak istiyorum.
Danışmam hocam sizin çalışmanızın ölçeğinin kullanılabilir nitelikte olduğunu ve kullanılabilirliğini söyledi. Bu kapsamda geliştirdiniz ölçeği kullanabilir miyim?
Bu konuda yardımcı olabilirsiniz çok sevinirim.
Saygılarımla

erdm bzgn <erdm.bzgn1453@gmail.com>
Alıcı: Namudar İzzet Kurbanoğlu <kurbanoglu@sakarya.edu.tr>

10 Temmuz 2018 13:28

Teşekkür ederim.

23 Haziran 2018 00:30 tarihinde Namudar İzzet Kurbanoğlu <kurbanoglu@sakarya.edu.tr> yazdı:
Kullanabilirsiniz...

iyi çalışmalar

22 Haziran 2018 11:04 tarihinde erdm bzgn <erdm.bzgn1453@gmail.com> yazdı:

İzzet hocam merhaba.Fırat Üniversitesinde Sosyal Bilgiler alanında Yüksek Lisans yapıyorum. Ortaokul 5.sınıf öğrencilerinin kaygılarının incelenmesi çalışmamda geliştirmiş olduğunuz fen dersine yönelik kaygı ölçeğini kullanmak istiyorum.
Danışmam hocam sizin çalışmanızın ölçeğinin kullanılabilir nitelikte olduğunu ve kullanılabilirliğini söyledi. Bu kapsamda geliştirdiniz ölçeği kullanabilir miyim?
Bu konuda yardımcı olabilirsiniz çok sevinirim.
Saygılarımla

Namudar İzzet Kurbanoğlu <kurbanoglu@sakarya.edu.tr>
Alıcı: erdm bzgn <erdm.bzgn1453@gmail.com>

10 Temmuz 2018 14:41

Kullanabilirsiniz, iyi çalışmalar...

10 Temmuz 2018 13:28 tarihinde erdm bzgn <erdm.bzgn1453@gmail.com> yazdı:
Teşekkür ederim.

<https://mail.google.com/mail/u/0?ik=68ae7efc2a&view=pt&search=all&permthid=thread-a%3Ammiai-r-2793700095907129461&dsqt=1&simpl=ms...> 1/2

EK 5. Sosyal Bilgiler Kaygı Ölçeği Güvenirlik Analiz Sonuçları

	Madde No	- Cronbach	- Corrected Item	- Cronbach's Alpha if
		Alpha	Total Correlation	Item Deleted
	1		.504	.884
	2		.567	.881
	3		.611	.881
	4		.480	.884
	5		.500	.884
	6		.473	.884
	7		.511	.884
	8		.429	.886
	9		.419	.887
Sosyal Bilgiler	10	.889	.525	.884
Kaygı Ölçeği	11		.574	.881
	12		.553	.882
	13		.530	.883
	14		.594	.880
	15		.599	.880
	16		.620	.879
	17		.520	.883
	18		.550	.882

EK 6. Turnitin Orijinallik Raporu

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
Adı-Soyadı	Erdem BEZGİN
Öğrenci Numarası	142403108
Enstitü Anabilim Dalı	Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Bilim Dalı	Sosyal Bilgiler Eğitimi
Danışmanın Unvanı, Adı-Soyadı	Dr. Öğr. Üyesi Feyzullah EZER
Tez Başlığı (Türkçe)	Ortaokul 5. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Kaygılarının İncelenmesi.

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 60 sayfalık kısmına ilişkin, 21/01/2019 tarihinde Enstitü tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 19 'dur.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
- 2- Kaynakça hariç
- 3- Alıntılar hariç/dâhil
- 4- 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Erdem BEZGİN
Öğrencinin Adı-Soyadı

(İmza)

F.Ü.LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ÖĞRETİM YÖNETMELİĞİ

Madde 41- Lisansüstü tezleri ile birlikte teslim edilmesi gereken belgeler şunlardır:

- a) Lisansüstü tezler, savunma öncesinde **intihal program raporu** ve ilgili makale şartını sağladığına dair belgeleri ile birlikte enstitüye teslim edilir.
- b) İntihal raporu ile ilgili olarak etik kurallar dâhilindeki benzerlik oranları ilgili Enstitü Yönetim Kurulu tarafından belirlenir. (Enstitü Yönetim Kurulu tarafından tezin, intihal kapsamı dışında değerlendirilmesi için TURNITIN'den alınan raporda "benzerlik oranı"nm, "% 25'i geçmemesi şeklinde kabul edilmiştir).

ÖZ GEÇMİŞ

Erdem BEZGİN 1989 yılında Elazığ'da doğdu. İlkokulu Aziz Gül İlköğretim okulu ve Vali Lütfullah Bilgin İlköğretim okulunda, ortaokulu Vali Lütfullah Bilgin İlköğretim okulunda, liseyi Balakgazi Lisesinde tamamladı. 2012 yılında Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim bölümü Sosyal Bilgiler öğretmenliği bölümünden mezun oldu. 2013 yılında Bingöl Karlıova Hacılar Ortaokuluna Sosyal Bilgiler öğretmeni olarak atandı. Bu okulda 3 yıl öğretmenlik 1 yıl okul müdürlüğü yaptı. 2015 yılında Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sosyal Bilgiler Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Bilim Dalında yüksek lisans öğrenimine başladı.

